

Suomen Kuntaliitto Vuosikertomus 2016





Sisältö

Teemme kuntien ja maakuntien kanssa kestävää tulevaisuutta	3
Kuntaliitto lyhyesti	3
Toimitusjohtajan katsaus vuoteen 2016	4
Toimintaympäristön muutos sekä toiminnan ja talouden kehityssuunta 2016	5
Sote- ja maakuntauudistus – toimiva kokonaisuus ja hallittu muutos tavoitteenamme	5
Tulevaisuuden kunta on tekemisen kysymys.....	5
Kuntatalous: hallituskauden kuntatalouden tasapainottamistavoite läheni	6
Tasapainoisen talouden taustalla maltillinen menokehitys ja parantuneet tulot	6
Verkostoituva Kuntaliitto	7
Strategisen asiakastutkimuksen tulokset vuonna 2016.....	8
Kuntaliiton strategia 2017–2021	10
Kuntaliitto tekee kuntien ja maakuntien kanssa kestävää tulevaisuutta	10
Visio: Onnistuva Suomi tehdään lähellä.....	10
Painopisteet: Askeleen edellä – Yhteistyötä yli rajojen – Uudistava kulttuuri	11
Kuntaliiton edunvalvonnan myötävaikutuksena vuonna 2016:..	12
Kuntaliiton toiminta ja tulokset vuonna 2016 eri teemoissa	13
Läpileikkaavat teemat.....	14
Demokratia, organisaatiot ja johtaminen	15
Elinkeinot, kilpailukyky ja työllisyys	16
Hyvinvointi ja osaaminen	17
Palvelukehitys, kokeilutoiminta ja digitalisaatio	20
Talous	21
Yhdyskunta ja ympäristö.....	21
Kuntaliiton toiminnan keskeiset indikaattorit	23
Kuntaliiton organisaatio.....	24
Kuntaliitto-konserni	25
Kuntaliiton päätöksenteko	28
Suomen Kuntaliitto-konsernin tilinpäätös ja toimintakertomus 2016	31
Tilintarkastuskertomus	48

Teemme kuntien ja maakuntien kanssa kestävää tulevaisuutta

Edunvalvonnalla

Edunvalvontamme lähtökohta on turvata kunta-alalle riittävät toimintaedellytykset ja resurssit tuottaa laadukkaita palveluita asukkaalleen sekä edistää alueensa elinvoimaa. Olemme vahva yhteiskunnallinen vaikuttaja, joka on askeleen edellä vaikuttamassa kansalliseen ja kansainväliseen päätöksentekoon ministeriöissä, eduskunnassa ja Euroopan unionissa.

Kehittämällä

Kuntaliiton tutkimus- ja kehittämistoiminnan tehtävänä on edistää kuntien ja koko kunta-alan uudistumista. Haluamme olla luomassa edellytyksiä kuntien kestäväälle ja tulokselliselle uudistumiselle sekä elinvoimaisuuden ja kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistamiselle.

Tarjoamalla palveluja

Tarjoamme monialaiseen osaamiseen perustuvia asiantuntija- ja tietopalveluja sekä kohtaamismahdollisuuksia kunnille ja kuntataustaisille yhteisöille.

Kuntaliitto lyhyesti

Suomen Kuntaliitto on toimialansa edunvalvoja, kehittäjäkumppani sekä korkeatasoisten asiantuntija- ja tietopalvelujen tarjoaja. Kuntaliiton jäseniä ovat Suomen kunnat ja kaupungit. Toiminnassamme ovat mukana myös maakuntien liitot, sairaanhoitopiirit, muut kuntayhtymät sekä kuntataustaiset osakeyhtiöt. Perustehtävämme on tehdä kuntien ja maakuntien kanssa kestävää tulevaisuutta.

Vahvuutenamme on monialainen osaaminen sekä kuntien ja alueiden toiminnan kokonaisnäkemys. Kuntaliiton toiminnan lähtökohtana on itsehallinnon ja elinvoimaisuuden sekä asukkaiden hyvinvoinnin ja demokratian vahvistaminen.

Visiomme **Onnistuva Suomi tehdään lähellä** viittaa siihen, että kestävät ratkaisut hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämiseksi syntyvät parhaiten päätöksinä ja tekoina alhaalta ylöspäin paikallisyhteisöissä, kunnissa, kaupungeissa, kaupunkiseuduilla ja maakunnissa - kunkin omista lähtökohdista ja toimintaympäristön ominaispiirteistä käsin.

Tavoittelemme sitä, että kunnat, alueet ja Kuntaliitto toimisivat ennakoivasti ja olisivat siten kehityksessä **askeleen edellä**, rakentaisivat **yhteistyötä yli rajojen** sekä toimisivat **uudistavan kulttuurin** edistämiseksi.

Toimitusjohtajan katsaus vuoteen 2016

Epävarmuudessa valmistelun vuosi

Vuosi 2016 tullaan muistamaan kunta-alalla ja Suomen julkisella sektorilla epävarmuudessa valmistelun vuotena. Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu eri vaiheineen väritti vuoden teemoja ja työtä Kuntaliitossa ja luonnollisesti koko julkisella sektorilla ja kunta-alalla. Kuntaliittolaiset ovat olleet kädet täynnä töitä reformiin liittyvissä edunvalvontatehtävissä, kunnille ja maakunnille tarjottavan muutostuen suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä teemaan liittyvissä kehittämisprojekteissa ja verkostoissa.

Sote- ja maakuntauudistuksen keskeisimmästä lakipaketista annettiin vuonna 2016 yli 700 lausuntoa. Lausunnonantajat etenkin kuntasektorilta käyttivät runsaasti aikaa ja asiantuntemusta lakiluonnosten arviointiin. Kuntaliitto laati oman lausuntonsa vuorovai-
kutuksessa kuntakentän kanssa. Voidaankin sanoa, että Kuntaliiton ja kuntakentän yhteinen viesti liittyen sote- ja maakuntauudistukseen oli hyvin selkeä: uudistuksen tavoitteita kannatetaan laajasti, mutta keinoissa niiden saavuttamiseen on vielä parantamisen varaa.

Uudistuksessa, sen toteuttamisessa ja aikataulussa on vielä useita suuria asioita sekä yksityiskohtia ratkaistavaksi. On muistettava, että uudistuksessa on kyse pidemmän ajan kehityskulkusta, jossa moniin asioihin voidaan ja pitää vielä vaikuttaa. Työ jatkuu.

Kuntaliiton uusi strategia valmiste- ltiin, Kuntasäätiö perustettiin

Sote- ja maakuntauudistuksen myötä myös Kuntaliiton rooli muuttuu tavalla tai toisella. Yhdessä henkilöstömme ja jäsentemme kanssa työstetty Kuntaliiton uusi strategia hyväksyttiin valtuustossamme 24.11.2016. Strategia antaa Kuntaliitolle yhteisen tulevaisuuden suunnan muutosten keskellä.

Tahtotilamme kiteytyi visioksi ”Onnistuva Suomi tehdään lähellä”. Visio viittaa siihen, että Suomi onnistuu vain alhaalta ylöspäin tapahtuvan kehityksen kautta. Etenkin nyt, kun elämme monimutkaisessa ja epävarmassa toimintaympäristössä, tulisi uskaltaa jous-
tavoittaa hierarkioita, normeja ja sääntöjä.

Onnistuvan Suomen visiossamme valtion makrota-
soinen ohjaus jättää liikkumavaraa paikallisiin olo-
suhteisiin perustuvalle harkinnalle, kehittämiselle ja
innovaatioille.

Osana vuoden 2016 strategiatyötämme käynnistimme myös kuntien ja uusien maakuntien mahdollisen yhteisen järjestön selvitystyön yhdessä kuntien, maakuntien liittojen, sairaanhoitopiirien ja muiden toimijoiden kanssa. Mahdollisen yhteisen järjestön selvitys- ja valmistelutyötä jatketaan eri vaiheineen vuosien 2017–2018 aikana.

Vuonna 2016 perustettiin myös Kuntaliiton valtuus-
ton päätöksellä Suomen kuntasäätiö, joka toimii ti-
viissä yhteistyössä Kuntaliiton kanssa. Säätiön pää-
omaksi siirrettiin Kuntaliiton sijoitusvarallisuutta sekä
Kuntatalo Oy:n osakekanta. Säätiön pääoma on hie-
man yli 150 miljoonaa euroa.

Säätiö toteuttaa tehtävänsä sijoittamansa pääoman
tuotolla. Säätiön perustehtävänä on edistää kuntien
elinvoimaisuutta, demokratiaa ja muita pyrkimyksiä
sekä vahvistaa kunnallista itsehallintoa. Säätiö tu-
kee Kuntaliittoa mm. tarjoamalla sille Kuntatalon
toimitilat vastikkeetta.

Kokonaisuus ratkaisee

Tulevaisuuden kunnat ja maakunnat tulevat ole-
maan voimakkaasti riippuvaisia toisistaan. Ne
muodostavat yhdessä kokonaisuuksia, jotka
osin kilpailevat keskenään kansallisesti, mutta
myös kansallisvaltioiden rajat ylittävästi muiden
vastaavien alueiden kanssa. Niillä alueilla, joissa
kyetään muodostamaan muutoksia ennakoivia
ja yhteiseen maaliin pelaavia kokonaisuuksia, on
menestyksen avaimet käsissään. Kuntien ja maa-
kuntien keskinäiseen kilpailuun keskittymiseen ei
liene yhdelläkään alueella varaa.

Pidetään me kunta-alalla huolta siitä, että Suomi on-
nistuu muutosten tuulten keskellä, sillä kuten visiom-
me viestittää: onnistuva Suomi tehdään lähellä.

Jari Koskinen
toimitusjohtaja
Suomen Kuntaliitto



Toimintaympäristön muutos sekä toiminnan ja talouden kehityssuunta 2016

Maailma, Suomi ja Suomen kunnat ovat keskellä suuria siirtymiä. Toimintaympäristö näyttää epävarmammalta, epäjatkuvalta ja sumuisemmalta kuin kenties koskaan elinaikanamme. Todennäköisesti elämme uuden aikakauden murrosvaihetta, jota tulevaisuuden tutkijat kutsuvat usein älykkään teknologian aikakaudeksi. Edellinen aikakausi, ns. informaatioteknologian aikakausi, on tullut päätösteeseensä. Sen päätti finanssikriisi ja lama. Samalla edelleen käynnissä on suomalaisen yhteiskunnan jo pitkään jatkunut rakennemuutos, joka näkyy elinkeinorakenteen muutoksina, kaupungistumisena, ikääntymiskehityksenä sekä matalana syntyvyytenä.

Epävarmuuden ohella murroskausi tarjoaa myös lukuisia mahdollisuuksia mikäli niihin osataan tarttua. Kunta-alan liittyviä mahdollisuuksia tarjoavat nyt ja tulevaisuudessa mm. älykäs hyvinvointi- ja terveys-teknologia ja oppimisympäristöt, kiertotalous, kokeilukulttuurin kehittäminen, älykäs kaupunkikehitys, etäpalvelut, elämäntapojen ja -arvojen muutokset, uudet osallisuuden ja demokratian muodot ja niin edelleen.

Sote- ja maakuntauudistus – toimiva kokonaisuus ja hallittu muutos tavoitteenamme

Kuntien toimintaympäristöä muuttaa voimakkaasti sote- ja maakuntauudistus, joka on maamme historian suurin julkisen hallinnon reformi. Muutos koskettaa kaikkien kansalaisten palveluja sekä satojen tuhansien ihmisten työtä. Muutos on merkittävä tulevaisuuden kunnan roolin ja tehtävien näkökulmasta sekä luonnollisesti sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen, ohjauksen ja verotuksen näkökulmasta.

Kuntaliiton tavoitteena on vaikuttaa siihen, että sote- ja maakuntauudistuksen myötä syntyy toiminnallisesti yhtenäinen kunta- ja maakuntakenttä, joka toimii yhteisten kuntalaisten, yritysten ja muiden yhteisöjen parhaaksi sekä paikallisen ja alueellisen itsehallinnon periaatteiden mukaisesti.

Kuntaliitto on Paras-hankkeen, kuntauudistuksen sekä nyt vireillä olevan sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä korostanut, että koska olosuhteet

poikkeavat voimakkaasti maan eri osissa, lainsäädännön tulisi antaa joustoa alueellisesti eriytyneisiin ratkaisuihin esimerkiksi suurilla kaupunkiseuduilla ja harvaan asutuilla alueilla. Tämä näkökulma on tärkeä myös vireillä olevassa uudistuksessa.

Näkemyksemme mukaan maakuntien itsehallinnon tulee olla todellista. Maakuntien valtionohjauksen tulee keskittyä makrotasoihin, poliittisesti strategisiin kysymyksiin ja jättää maakuntien päätös- ja harkintavallalle riittävästi toimintaedellytyksiä.

Sote- ja maakuntauudistuksessa on myös muodostettava rakenteita, joilla turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön tosiasialliset mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Tulevaisuuden kunta on tekemisen kysymys

Kunta luo itse tulevaisuutensa: se muokkaa toimintoillaan, teoillaan ja valinnoillaan toimintaympäristöään ja sen kehitystä. Kunnan tulevaisuus on monin tavoin avoin ja sen roolit sekä toimintatavat ovat muuttumassa. Jokaisessa kunnassa on vahvuuksia ja ominaisuuksia menestyvän kunnan tulevaisuuteen. Keskeistä on löytää itselle oikeat painopisteet ja sopia toimintatavat. Menestyminen edellyttää omien vahvuuksien löytämistä sekä strategista ja pitkäjänteistä päätöksentekoa.

Kuntaliitto hahmotti vuonna 2016 tulevaisuuden kunnalle seitsemän erilaista roolia:

1. Sivistysrooli
2. Hyvinvointirooli
3. Osallisuus- ja yhteisörooli
4. Elinkeino- ja työllisyysrooli
5. Elinympäristörooli
6. Itsehallintorooli
7. Kehittäjä- ja kumppanirooli

Sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä ja kuntien toimintakentän muuttuessa muuttuvat myös kuntien toiminta, johtamiskäytännöt ja -rakenteet, osallisuusmallit ja -keinot, kumppanuuden tavat ja tehtäviin liittyvät toimintatavat.



Uudistuksen myötä kunnan ja maakunnan välille syntyy yhdyspinta. Asiakkaat, kuntalaiset, ovat tulevaisuudessakin samat sekä kunnalle että maakunnalle. Samoin yhteiset, toimintoja läpileikkaavat prosessit – elinvoima, osallisuus sekä hyvinvointi ja terveys – ovat yhteiset. Kuntien ja maakunnan yhteistyön tarve on ilmeinen. Kuntien ja maakuntien neuvottelumenettelylle ja yhdyspintayhteistyölle on syytä luoda jo alusta saakka hyvät edellytykset ja käytännöt.

Kuntaliitto oli aktiivisesti mukana Tulevaisuuden kunta -kärkihankkeen parlamentaarisen sekä asiantuntijatyöryhmän työssä vuonna 2016. Lisäksi jatkettiin Kunnat 2021 -kehitysohjelman sekä sote- ja maakuntaudistuksen muutostuen toimintaa, jotka muodostavat moninaisia tukirakenteita ja -projekteja kunnille ja alueille.

Kuntatalous: hallituskauden kuntatalouden tasapainottamistavoite läheni

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2016 tilinpäätösarviot osoittavat kuntatalouden etenevän hyvään suuntaan. Samalla lähivuosien tulopohjamuutokset kuntataloudessa vaativat tarkkaa taloudenpitoa.

Kuntasektorin menot kasvoivat maltillisesti koko maassa, keskimäärin 1,3 prosenttiyksikköä. Vuoden 2016 tilikauden tulos parani ennakoarvion mukaan lähes puoli miljardia euroa. Tilikauden tulos oli kuitenkin negatiivinen 111 kunnassa, yhteensä 0,2 miljardia euroa. Kuntatalouden rahoituksellista tasapainoa kuvaava toiminnan ja investoinnin rahavirta parani puoli miljardia euroa. Lainakanta nousi 18 miljardiin euroon ja velkaantumisen kasvu hidastui 3,6 prosenttiin. Negatiivisen vuosikatteen eli niin sanotun ”syömävelan” osuus kuntien lainakannan muutoksesta on erittäin pieni, vuosina 2000–2016 se on ollut viiden prosentin luokkaa.

Kuntien ja kuntayhtymien talouden tasapainottamistoimet ovat tuottaneet tulosta ja kuntatalous lähenee nykyisen hallituskauden kuntatalouden tasapainottamistavoitetta. Hallituksen parin vuoden takaisissa ennusteissa kuntasektorin velan arvioitiin nousevan kolme miljardia nyt toteutunutta suuremmaksi. Lisäksi toiminnan ja investoinnin rahavirran ennakoitiin painuvan raskaasti negatiiviseksi. Tämä ennuste ei toteutunut, mutta edessä on sen sijaan tiukempi taloustilanne johtuen valtionosuuksien ja verotulojen heikkenemisestä.

Tasapainoisen talouden taustalla maltillinen menokehitys ja parantuneet tulot

Kuntatalouden parantumisen taustalla löytyy maltillinen menokehitys, joka johtuu muun muassa kuntien ja kuntayhtymien henkilöstökulujen sopeuttamisesta, sekä vähäisestä kustannustason kasvusta kunta-palveluissa.

Kuntien ja kuntayhtymien tulot lisääntyivät erityisesti kasvaneiden valtionosuuksien kautta. Vuoden 2016 valtionosuuksissa kompensoitiin kuntien veroperustemuutoksista johtuvia veromenetyksiä 260 miljoonaa euroa ja lisäksi kunnat saivat 270 miljoonaa euroa valtionosuuksia kuntien ja valtion välisen kustannusjaon tarkistuksen seurauksena. Kuntien verotulot 2016 kasvoivat maltillisesti koko maan tasolla yhteensä 1,4 prosenttia, eli 300 miljoonaa euroa. Vaimaaka kehitystä selittää muun muassa kuntien korotetun yhteisöveron jako-osuuden poistuminen.

Nyt on ensisijaisen tärkeää, että kuntatalouden hyvää kehitystä ei katkaista vaan annetaan talouden edetä hallitusohjelman mukaisesti kohtaamaan tulevaisuuden kasvun ja mm. korjausvelan tuomat haasteet.



Verkostoituva Kuntaliitto

Verkostoituminen on välttämätöntä nykypäivän toimintaympäristössä. Mitä kompleksisemmaksi toimintaympäristö muuttuu, sitä enemmän tarvitsemme toisiamme arkipäivän haasteiden ratkaisemisessa. Kuntaliitossa on panostettu verkostomaisen toiminnan vahvistamiseen kehittämällä ja ottamalla käyttöön Kuntaliiton verkostomalli. Kuntaliiton strategiset asiakastutkimukset osoittavat, että verkostomaista toimintaa pidetään jo yhtenä onnistuneimmista Kuntaliiton toiminnan osa-alueista.

Tavoittelemme verkostoilla entistä parempaa

- vuoropuhelua jäsentemme kanssa,
- vaikuttavuutta sidosryhmätöihin ja kunta-alan ydinkysymyksiin sekä
- tehokkuutta ydinprosesseihimme: edunvalvontaan, kehittämiseen ja palveluihin.

Verkostotoiminnalla voimme lisätä toimintamme kuntalähtöisyyttä sekä luoda uutta kehittävää yhteistyötä erilaisten kuntien, toimialojen ja toimijoiden kanssa. Verkostot toimivat myös erilaisten asioiden ja ilmiöiden esiin nostajina. Näitä nousemassa olevia asioita voimme hyödyntää mm. kuntien edunvalvonnassa ja kehittämisessä sekä yleisesti kansallisessa keskustelussa.

Kuntaliitolla on yli 90 verkostoa verkostosalkussaan. Niissä on noin 6 000 henkilöjäsentä. Kuntaliiton verkostomalliin kuuluu, että verkostoistamme priorisoidaan vuositason strategiset verkostot. Vuoden 2016 strategiset verkostot olivat:

- **Kuntajohtajien ryhmä 44, Sote-valmistelijoiden verkosto** sekä **Svenska reformgruppen**, joita hyödynnettiin suunnitelmallisesti sote- ja maakutauudistuksen edunvalvonnassa sekä liiton toiminnan suuntaamisessa.
- **Kuntaliiton demokratiaverkosto**, jonka puitteissa kehitettiin alueellisen demokratian ja osallisuuden näkökulmaa osana sote- ja maakuntauudistusta. Demokratiaverkoston toiminnassa kehitettiin myös monikulttuurisuuteen liittyvää teema-aluetta.
- Aktiivinen osallistuminen **Kansalliseen ennakointiverkostoon (KEV)**, jonka tarjoamia mahdollisuuksia hyödynnettiin Kuntaliiton sisäisessä ja ulkoisessa ennakointityössä.

Strategisen asiakastutkimuksen tulokset vuonna 2016

Kuntaliitto teetti marraskuussa 2016 asiakastutkimuksen, jonka käytännön toteutuksesta vastasi Innolink Research Oy. Tutkimus tehtiin samassa formaatissa nyt kolmatta kertaa.

Tutkimuksen tarkoituksena on mitata Kuntaliiton asiakkaiden tyytyväisyyttä Kuntaliiton toimintaan ja palveluihin sen strategiaan perustuvilla mittareilla. Tutkimus toteutettiin puhelinhaastattelulla ja internet-kyselyinä. Tutkimus perustuu yhteensä 456 vastaukseen.

Kuntaliitto haluaa olla luotettava toimija ja tuntea hyvin kuntien toiminnan edellytykset. Näitä asioita kuvaavat mittarit ovat tutkimuksen mukaan erinomaisella tasolla. Kuntaliiton panostus verkostomaiseen toimintaan on ollut myös onnistunutta. Kuntien odotukset Kuntaliiton edunvalvontaa kohtaan ovat erittäin korkealla. Tämä näkyy arvioissa edunvalvonnan onnistuneisuutta kuvaavissa arvioissa.

80 % vastaajista arvioi Kuntaliiton tuntevan hyvin kuntien toiminnan edellytykset

Tutkimustulosten mukaan hiukan yli 80 prosenttia vastaajista (keskiarvo väittämälle 4,0) arvioi, että kuntaliitto tuntee kuntien toiminnan edellytykset hyvin. Myös kuntaliiton toiminnan luotettavuus on erinomaisella tasolla.

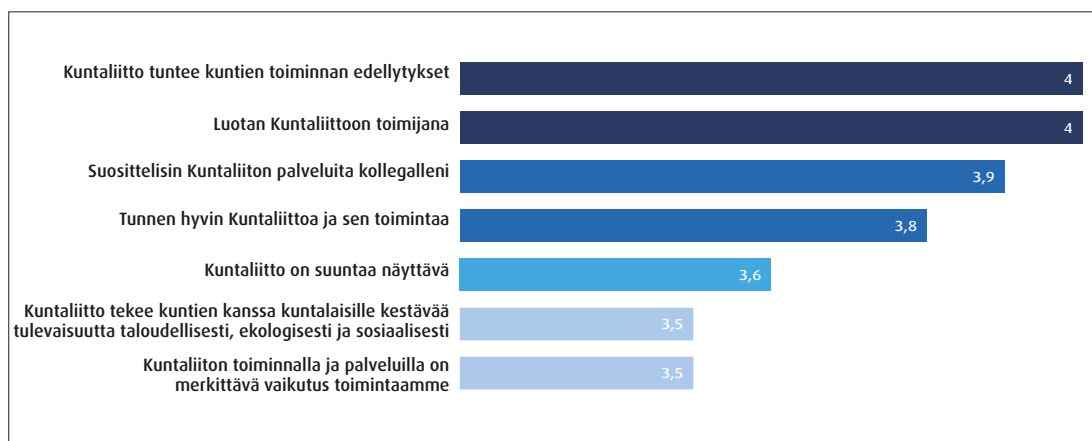
Lähes kaikki yllä arvioidut tekijät ovat kehittyneet positiivisesti tai vähintäänkin pysyneet ennallaan edellismittaukseen verrattuna. Erityisesti Kuntaliiton tunnettuus on lisääntynyt; nyt 68 prosenttia arvioi tuntevansa kuntaliiton toimintaa melko tai erittäin hyvin, kun vuotta aiemmin vastaava osuus oli 51 prosenttia.

Parhaimmat onnistumiset liiton palvelutoiminnassa ja verkostomallissa – edunvalvonnassa odotukset korkeimmalla

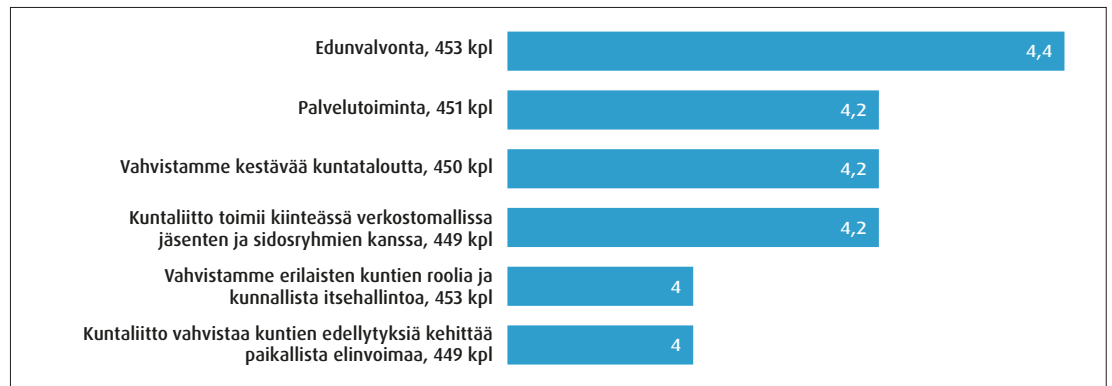
Kuntaliiton jäseniltä ja asiakkailta kysyttiin, miten merkittävänä he pitävät Kuntaliiton eri palvelualueita. Kuvaan on rajattu mukaan vastaajien tärkeimpinä pitämiä tekijöitä. Edunvalvonta saa keskiarvoksi 4,4 (asteikko 1–5), seuraavaksi tärkeimmät on palvelutoiminta sekä kestävän kuntatalouden vahvistaminen ja verkostotoiminta.

Vastaajat kokevat Kuntaliiton onnistuneen parhaiten palvelutoiminnassa, verkostomallissa, kehittämis- ja projektitoiminnassa, edunvalvonnassa sekä kestävän kuntatalouden vahvistamisessa.

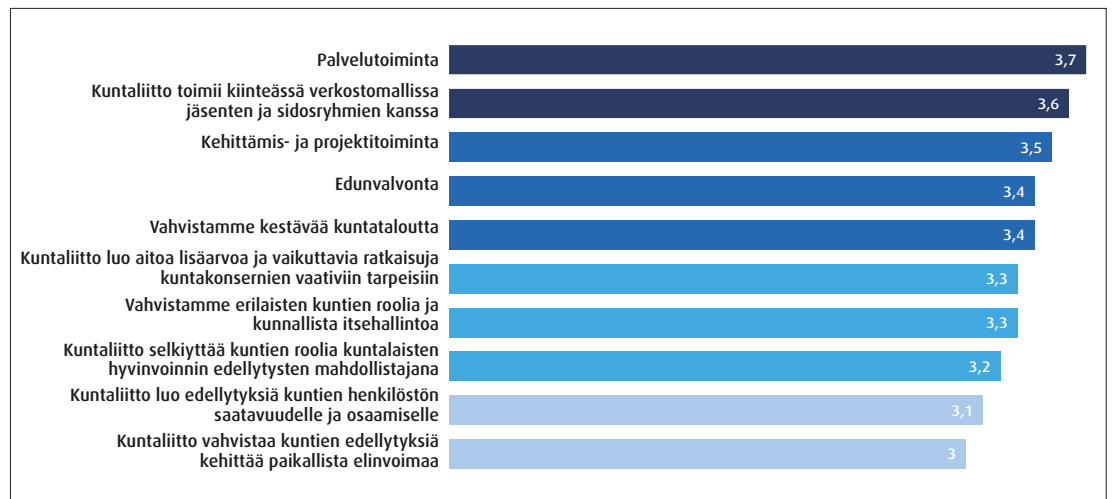
Kokonaisarvosanaksi Kuntaliitto saa 3,7 (asteikko 1–5). 66 prosenttia vastaajista antoi Kuntaliitolle asteikon parhaita arvioita 4 tai 5. Kuntaliiton kokonaisarvosana on parantunut edellismittauksesta, jolloin kokonaisarvosanaksi muodostui 3,6.



Arvioi seuraavia kriteerejä (asteikko: 1 = täysin eri mieltä ... 5 = täysin samaa mieltä)



Toiminnan onnistuneimmat tekijät (asteikko: 1 = onnistunut erittäin huonosti ... 5 = onnistunut erittäin hyvin)



Toiminnan onnistuneimmat tekijät (Asteikko: 1 = onnistunut erittäin huonosti ... 5 = onnistunut erittäin hyvin)



Sanapilvi: Millaisia odotuksia sinulla on Kuntaliitolle tulevaisuudessa?

Kuntaliiton strategia 2017–2021

Kuntaliiton strategia ”Onnistuva Suomi tehdään lähellä” hyväksyttiin Kuntaliiton valtuustossa marraskuussa 2016. Strategia antaa Kuntaliiton toiminnalle ja päätöksenteolle yhteisen tulevaisuuden suunnan muutosten keskellä. Strategia on suunnattu valtuustokauden 2017–2021 ajalle. Strategiassa on hahmotettu toimintaympäristön muutosajureita, Kuntaliiton olemassaolon merkitystä nyt ja tulevaisuudessa sekä sitä, mitä liiton toiminnalla tavoitellaan. Kuntaliitto myös selvittää ja valmistelee uuden strategiansa pohjalta kuntien ja maakuntien mahdollisen yhteisen järjestön perustamista nykyistä toimintaa ja organisaatiota muuttamalla.

Kuntaliitto tekee kuntien ja maakuntien kanssa kestävä tulevaisuutta

Kuntaliiton missio ”Teemme kuntien ja maakuntien kanssa kestävä tulevaisuutta” viestii toiminnallisesti yhtenäisestä kuntien ja maakuntien muodostamasta kokonaisuudesta, joka mahdollisimman saumatta

palvelisi tulevaisuudessa sekä kuntien että maakuntien yhteisiä asukkaita ja yhteisöjä.

Kestävän tulevaisuuden tekemisellä tarkoitamme sitä, että keskeinen tehtävämme on sovittaa yhteen erilaisten kuntien ja maakuntien tarpeisiin sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviä ratkaisuja. Kestävyydellä tarkoitamme myös sukupolvet ylittävää oikeudenmukaisuutta, sukupuolten tasa-arvoa ja asukkaiden yhdenvertaisuutta. Liiton toiminta perustuu vahvaan kumppanuuteen ja verkostomaiseen yhteistyöhön.

Visio: Onnistuva Suomi tehdään lähellä

”Onnistuva Suomi tehdään lähellä” viittaa siihen, että kestävät ratkaisut hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämiseksi syntyvät parhaiten tekoina alhaalta ylöspäin läheisyysperiaatteen mukaisesti paikallisyhteisöissä, kunnissa, kaupungeissa, kaupunkiseuduilla ja maakunnissa – kunkin omista lähtökohdista ja toimintaympäristön ominaispiirteistä käsin.



MISSIO

**TEEMME KUNTIEN JA
MAAKUNTIEN KANSSA
KESTÄVÄÄ TULEVAISUUTTA**



**VISIO
ONNISTUVA SUOMI
TEHDÄÄN LÄHELLÄ**



Kunnilla ja maakunnilla tulee olla riittävät taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset sekä vapaus tehtäviensä toteuttamiseen. Onnistuvan Suomen visiossa valtion makrotasoinen ohjaus jättää liikkumavaraa paikallisiin olosuhteisiin perustuvalle harkinnalle, kehittämiselle ja innovaatioille.

Asukkaiden mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lähellä oleviin asioihin on onnistuvan Suomen kivijalka. Onnistuvan Suomen kehityksen avaimet ovat meistä jokaisen käsissä: sekä pienillä että suurilla paikallisilla teoilla on merkitystä.

Onnistuva Suomi on jatkuvasti uudistuva, paikallisesti globaali, verkostoitunut ja älykkääseen teknologiaan nojaava hyvinvointiyhteiskunta. Älykäs teknologia ja tietoverkot vahvistavat paikallisuuden ja globalisaation yhteisvaikutuksia.

Painopisteet: Askeleen edellä – Yhteistyötä yli rajojen – Uudistava kulttuuri

Painopisteet ovat valintoja, joiden mukaisesti toimimalla voimme saada aikaan muutosta, joka johtaa kohti onnistuvan Suomen visiotamme.

Askeleen edellä

Ennakoiva edunvalvonta, kehittäminen ja palvelu tuottavat parhaan lisäarvon Kuntaliiton jäsenille. Siksi

Kuntaliiton tavoitteena on vahvistaa ennakointikykyä kaikessa toiminnassa. Kuntaliitto tukee kuntia ja maakuntia muutoksen hallinnassa sekä ennakkoinnissa. Edunvalvontamme keskeisenä tavoitteena on huolehtia proaktiivisesti siitä, että tulevaisuuden kunnilla on avainrooli elinvoiman, osaamisen ja hyvinvoinnin edistäjänä.

Yhteistyötä yli rajojen

Kuntaliiton tavoitteena on, että kunnat ja maakunnat muodostavat asukkaiden ja yhteisöjen parhaaksi toimivan kokonaisuuden. Kuntaliitto haluaa edistää toimijoiden välistä yhteistyötä alueellisesti ja kansallisesti. Myös Kuntaliiton sisällä vahvistetaan kuntien ja uusien maakuntien toimialat ylittävää yhteistyötä. Toimintamme perustuu kumppanuuteen ja verkostoitumiseen kuntien ja maakuntien kanssa.

Uudistava kulttuuri

Tulevat vuodet edellyttävät vahvaa muutoksen hallintaa kunnissa ja maakunnissa. Samalla Kuntaliitto haluaa tukea uudistavan ja kokeilevan toimintakulttuurin syntymistä, jonka kautta voidaan saavuttaa taloudellisia ja toiminnallisia hyötyjä. Samalla haluamme edistää jatkuvasti uudistavaa ja kokeilevaa toimintakulttuuria myös Kuntaliitossa.



Tulevaisuuden kunnan roolit hahmoteltiin visualisoituna kuvana ja niistä painettiin kortteja, julisteita ym. materiaalia kuntien käyttöön. Verkko työkalu: <https://kuntalehti.fi/kuntaroolit/>

Kuntaliiton edunvalvonnan myötävaikutuksena vuonna 2016:

Kuntatalousohjelmaan kirjatuihin toimiin huomioitiin kuntien taloudellisia vaikutuksia, mikä osaltaan on turvannut kuntien taloudellisia toimintaedellytyksiä.

Kilpailukykysovimuksen vaikutukset kuntatalouteen huomioitiin osittain. Veroperustemuutokset kompensoitiin kunnille, mutta palkansaajien maksukorotuksista aiheutuvia verotuottojen menetyksiä ei kompensoitu.

Kunnallisveron verokatto poistettiin vuosilta 2020 ja 2021.

Hankintalainsäädännön kokonaisuudistus saatiin direktiivitasolta kansalliseen lakiin.

Kuntien erikoissairaanhoidon liittyviä valtionosuusvähennyksiä peruttiin noin 25,5 miljoonan euron edestä vuonna 2017.

Uudessa kirjastolaissa luovuttiin yksityiskohtaisista henkilöstön kelpoisuus- ja koulutusrakennevaatimuksista.

Vuoden 2017 alusta voimaan tullut nuorisolaki vahvistaa kunnan itsenäistä vastuuta ja valtaa toteuttaa nuorisotyötä- ja politiikkaa paikallisiin olosuhteisiin ja nuorten tarpeisiin sopivalla tavalla.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitusta korjattiin vuosina 2016 ja 2017 niin, että opetuksen järjestäjät saavat opetuksen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia vastaavan rahoituksen.

Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden hallitsematonta muuttoa vastaanottokeskuksista kuntiin on kyetty hillitsemään kuntaansiirtymisprosesseja kehittämällä.

Sote-toimitilojen omaisuusjärjestelyjä koskeviin menettelyihin on saatu joustavuutta.

Kuntalakia muutettiin siten, ettei työterveyshuoltoon kuuluvaa sairaanhoitoa tarvitse yhtiöittää.

EU:n tietosuoja-asetus antaa kunnille enemmän liikkumavaraa.

EU:n arvonnäköstrategia ei ennakkotiedoista huolimatta sisällä muutoksia julkisen sektorin asemaan.

Jätelain uudistustyöryhmässä on saatu nostetuksi keskusteluun jätehuollon kokonaisuuden kannalta olennaisia asioita ja mm. torjuttu eräiden hankintalain säästöjen suora soveltaminen jätehuoltoon.

Tulevaisuuden kunta -kärkihankkeen parlamentaarisessa työssä saatiin vahvasti esille kuntien näkemykset tiiviin verkostoyhteistyön myötä. Hankkeen asiantuntijaryhmän raporttiin sisältyy USO-verkostokuntien kanssa tehty etukäteisarvointi maakuntauudistuksen vaikutuksista kunnan tehtäviin ja toimintatapoihin.

Kunnista esille nousseet kunnan ja maakunnan yhdyspintakysymykset nostettiin keskiöön uudistusten valmistelussa.

Alueellisen hyvinvointikertomuksen valmistelussa on huomioitu tarve kunnan omalle hyvinvointityölle ja tuleva tarve kuntien ja maakuntien väliselle yhteistyölle.

Avoimen hallinnon toimintaohjelmassa on huomioitu kunnat hyvin ja kunnat ovat olleet aktiivisessa roolissa seuraavan toimintasuunnitelman laadinnassa.

Kuntalaisten kielellisten oikeudet huomioidaan sote- ja maakuntauudistuksessa.

Ruotsinkielisten kuntien edunvalvonta ja viestintä koottiin uuteen KommunTORGET.fi -verkkoalustaan.

Kuntalainojen marginaalin korotusoikeutta koskeva erimielisyys pankkien ja kuntien välillä päättyi kuntien voittoon (taloudellinen intressi 12 milj. euroa).

Työvoima- ja yrityspalveluiden alueellisten kokeilujen eteneminen kokeilulakiesitykseksi, jonka mukaan kunnat vastaisivat kokeilualueilla valtion rahoittamien julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta kokeilun asiakaskohderyhmälle.

Kilpailuoikeudellista vahingonkorvausta koskeva sääntely saatiin direktiivitasolta kansalliseen lakiin, mikä turvaa kuntien mahdollisuudet saada vahingonkorvauksia esimerkiksi kartellitilanteissa.

Toimeentulotuen KELA-siirron lainsäädäntö toteutettiin riittävän kattavasti ja osa valtionosuusvähennyksistä (4 milj. euroa) siirrettiin toteutettavaksi myöhemmin vuosina.

Kuntien maksamille valokopioinnin tekijänoikeuskorvauksille vuosille 2017–2019 ehdotettua korotusprosenttia saatiin pudotettua noin 66 prosenttia ja porrastettua useammalle vuodelle verrattuna siihen, mitä Kopioston kopiointitutkimuksen tulokset olisivat edellyttäneet.

Kansallisen palveluarkkitehtuurin toteutuksessa huomioidaan paremmin kuntien toimintaympäristö.

Kuntien valtionosuuksien leikkaaminen kuntien ja valtion yhteisiin tietotekniikkahankkeisiin lopetettiin vuonna 2017.

Korjausavustusten käsittelyn siirtäminen kunnilta ARA:lle vähentää kuntien tehtäviä ja siten tuo säästöjä henkilöstömenoihin (arvio 3–5 milj. euroa).

Liikennekaarta täsmennettiin siten, että yksinoikeuden asettaminen joukkoliikennereiteille on edelleen mahdollista (ns. PSA-suoja), jolloin markkinaehtoisien joukkoliikenteen ei sallita kilpailla viranomaisten jo kertaalleen kilpailuttaman ja maksaman liikenteen kanssa samoista asiakkaista.

Pelastustoimen uudistushankkeen valmistelutyöryhmien puheenjohtajiksi onnistuttiin SM:n alkuperäisestä ehdotuksesta poiketen saamaan merkittävä määrä pelastuslaitosten edustajia.

Maankäyttöä, kestävien yhdyskuntien ja koko kunnan kehittämistä palvelevat rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu pysyvät maakuntauudistuksen myötäkin tulevaisuuden kunnassa.

Energiatasehokkuussopimuksia kaudelle 2017–2025 koskevat neuvottelut saatiin päätökseen työ- ja elinkeinoministeriötä edustaneen Energiaviraston kanssa. Sopimusneuvotteluissa oli alusta alkaen mukana myös kuntien edustajat. Lokakuussa järjestetyssä allekirjoitustilaisuudessa sopimukseen liittyi jo 16 kuntaa ja kuntayhtymää.

Läpileikkaavat teemat

Sote- ja maakuntauudistuksen muutostuki

Kuntaliitto tukee kuntia ja alueita sote- ja maakuntauudistuksen suunnittelussa ja toteutuksessa muun muassa tarjoamalla maksutonta matalan kynnyksen asiantuntijaneuvontaa. Muutostuen tavoitteena on tukea kuntia, kuntayhtymiä, alueita ja uudistusta suunnittelevia projektiorganisaatioita uudistuksen eri vaiheissa sekä lisätä vuoropuhelua kuntien, alueiden ja valtion välillä.

Muutostuen tavoitteena on myös nostaa esiin ja etsiä vastauksia siihen, miten yhteistyöprosessit ja maakuntien muodostaminen etenevät ja millaisia organisaatioiden muodostamiseen ja käynnistämiseen liittyviä ongelmia työssä kohdataan.

Muutostuki vuonna 2016 jaottui seuraaviin osa-alueisiin:

- Luotiin palvelujärjestelmä neuvontapalvelun antamiseksi (tukipyynnöt ja kysymykset keskitetyn palveluosoitteen muutostuki@kuntaliitto.fi kautta)
- Oppaat: ”Rajapinnoilta yhdyspintoihin” -kehittämisaioite kuntien ja maakuntien yhteistyöstä, ”Kuulehan sie minnuu” -kehittämisaioite asukasosallisuudesta sote- ja maakuntauudistuksessa, muutostuen verkkosivumuotoisia oppaita
- Uudistusklinikat: Kuntaliiton asiantuntijat ja ministeriöiden edustajat vastaavat maakuntauudistusta, tulevaisuuden kuntia ja sote-palveluita koskeviin kysymyksiin Uudistuskliinikka-verkkovastaanotolla. Uudistusklinikat lähetetään suorana lähetyksenä Kunta.tv:ssä erikseen ilmoitettuna ajankohtana. Vuonna 2016 uudistusklinikoita järjestettiin 3 kertaa. Tallenteet jo pidetyistä Uudistusklinikoista on katseltavissa Kunta.tv:ssä.
- Muut muutostuen muodot: Kuntaliitto edistää sote-valmistelijoiden keskinäistä verkostoitumista. Verkostoitumisen tarkoituksena on lisätä vuoropuhelua kuntien, alueiden ja valtion välillä. Kuntaliitto järjestää myös alueellisia ja kansallisia seminaareja uudistusta valmisteleville henkilöille. Sote- ja maakuntauudistuksen toimeenpanon alueellisen valmistelun tilanteet on kuvattu omilla internet-sivullaan. Sivulta löytyvät myös alueellisten valmistelijoiden keskeiset tiedot.

ARTTU2-tutkimusohjelma

ARTTU2-tutkimusohjelman avulla arvioidaan paitsi kunnissa toteutettavia ja kuntiin kohdistuvia uudistuksia myös Paras-hankkeen aikana suunniteltujen ja toteutettujen uudistusten pidempiaikaisia vaikutuksia kuntiin. Tutkimusohjelma ja sen eri osaprojektit tekevät näkyväksi myös sen, mitä toimenpiteitä kunnat ovat oma-aloitteisesti tehneet sopeutuakseen toimintaympäristön moninaisiin muutoksiin.

Tutkimusohjelman avulla tuotetaan pitkäjänteistä ja systemaattista vertailutietoa paikalliseen ja kansalliseen päätöksentekoon ja johtamiseen. Tutkimustieto kuntia koskevien uudistusten vaikutuksista palvelee myös kunnallisen itsehallinnon kehittämistyötä. Tutkimusten toteuttajina ovat olleet keskeiset kuntatutkimusta tekevät yliopistotahot. Myös Kuntaliiton asiantuntijoita eri yksiköistä on osallistunut tutkimusten ja selvitysten tekemiseen.

ARTTU2-tutkimusohjelman puitteissa järjestettiin kaksi kuntaseminaaria (25.5. ja 16.12.) ja kaksi kuntien yhdyshenkilöiden tapaamista (4.2. ja 8.11.). ARTTU2-tutkimusohjelmassa valmistui vuoden 2016 aikana kaikkiaan 12 raporttia, jotka julkaistiin sarjassa ”Uutta ARTTU2-ohjelmasta”.

Julkaisut käsittelivät kuntalaisten osallistumista ja vaikuttamista, palveluverkkoja, kuntataloutta, luottamushenkilötyötä ja poliittista johtamista, kuntien monikeskisuutta, hyvinvoinnin edistämisen käsitettä ja sisältöä, kuntatyöntekijöiden hyvinvointia ja johtamiskäytänteitä sekä reaaliaikaista uudistusten arviointia.

Hankintalain valmistelun edunvalvonta

EU:n uudet hankintadirektiivit annettiin vuonna 2014 ja niillä oli kahden vuoden voimaansaattamisaika. Kansallinen laki ei kuitenkaan ollut voimassa vielä 18.4.2016, minkä takia direktiivien välitön oikeusvaikutus oli huomiotava tehdyissä EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa. Kuntaliiton julkisten hankintojen neuvontayksikkö informoi asiasta tehokkaasti hankintoja tekeville tahoille.

Hankintalaki eteni vihdoon kesäkuussa 2016 eduskunnan käsiteltäväksi. Annettu hallituksen esitys poikkesi kuitenkin merkittävästi TEM:n valmisteluryhmän mietinnöstä, joka oli valmisteltu edellisen hallituksen kaudella. Kunnille keskeisiä pykälä oli muutettu olennaisesti. Lisäksi esitys sisälsi kohtia, joita valmisteluryhmä ei ollut valmistellut.

Kuntaliitto oli kuultavana eri valiokunnissa yhteensä seitsemän kertaa. Lisäksi toimitettiin 11 kirjallista lausuntoa, lausumaa ja lisämateriaalia. Eduskuntakäsittelyn aikana korostettiin erityisesti ns. sidosyksikköhankintoihin liittyviä näkökohtia. Koska sääntelyn kiristämisestä ei käsiteltävänä olevassa esityksessä ollut riittävää vaikutusarviointia, Kuntaliitto pyrki tuomaan laajasti vaikutuksia esiin. Toisena keskeisenä edunvalvonnallisena kärsenä keskityttiin ehdotettuun hankintojen valvontaan. Intensiivisestä toiminnasta huolimatta sääntelyyn ei saatu kaikkia toivottuja muutoksia. Sidosyksikkösääntelyn osalta saavutuksina voidaan pitää jätehuollon erillistä siirtymäprosenttia (15 %) vuodelle 2017 sekä avoimuusilmoituksen mekanismin täsmentämistä talousvaliokunnan mietinnössä.

Lisäksi Kuntaliitto oli yksi harvoista organisaatioista, jonka toimittamaan materiaaliin viitattiin nimenomaisesti eduskunnan käsittelyn eri vaiheissa.

Demokratia, organisaatiot ja johtaminen

Tulevaisuuden kunnan edunvalvonta

Tulevaisuuden kunta -hankkeessa määriteltiin parlamentaarisen valmistelun pohjalta visio tulevaisuuden kunnasta vuonna 2030. Parlamentaarisen työryhmän työstämiä skenaarioita ja visioita käytiin läpi kaikkiaan 12 sidosryhmätapaamisessa, joista Kuntaliiton verkostot olivat keskeisiä. Työryhmän raportissa skenaarioita tarkasteltiin erikseen suurten kaupunkien, kehyskuntien, seutukaupunkien sekä maaseutu- ja pienkuntien näkökulmasta.

Tulevaisuuden kunta -kärkihankkeen asiantuntijaryhmä kokosi vuonna 2016 maakuntauudistuksen vaikutuksia kunnan tehtäviin, rooleihin, tehtävien toteuttamiseen, rahoitukseen, henkilöstöön, osamiseen, johtamiseen ja kuntademokratiaan. Tähän työhön sisältyi Kuntaliiton Uuden sukupolven organisaatiot ja johtaminen -projektikuntien kanssa tehty etukäteisarviointi siitä, miten maakuntauudistus vaikuttaa kunnan tehtäviin ja toimintatapoihin. Eri toimintaympäristöissä toimivien kuntien näkemykset on välitetty asiantuntijaryhmän työhön.

Tulevaisuuden kunta (Kunnat 2021) -kehittämishjelma

Ohjelman kautta kunnat saavat tukea roolinsa ja toimintansa kehittämiseen seuraavalla valtuustokaudella. Omista vahvuuksistaan ponnistavat kunnat

kirkastavat tulevaisuuden kunnan eri rooleja ja tekoja. Kunnat kehittävät yhdessä uudenlaisia johtamis-, kumppanuus-, vuorovaikutus- sekä verkostomalleja ja jakavat hyviä käytäntöjä toisilleen. Kunnat saavat Kuntaliitolta sparrausapua ja uutta tietoa ennakointi-, strategia- ja tulevaisuustyöhön sekä uusien luottamushenkilöiden perehdyttämiseen. Tulevaisuuden kuntaan ja kunnan eri rooleihin liittyvä keskustelu on vilkastunut. Keskustelu on vilkasta myös sosiaalisessa mediassa. Ohjelman tuotoksia:

- Tulevaisuuden kunta -verkkoavioirihi, vastauksia yli 1500. Aineistoa on hyödynnetty asiantuntijapuheenvuoroissa ja materiaaleissa ja julkaisuissa.
- Tule tekemään tulevaisuuden kuntaa -julkaisu,
- Käynnistettiin Tulevaisuuden kunta -kirja yhdessä VM:n ja tutkijoiden kanssa.
- Kumppanuutta kuntien kanssa: esim. työpajoja ja asiantuntijapuheenvuoroja kuntien valtuustoseminaareissa ja muissa tilaisuuksissa, kuten Kuntaliiton maakuntatilaisuuksissa, Kuntamarkkinoilla, Demokratiapäivässä ja niin edelleen.
- Suunniteltu ja toteutettu Kuntaliiton maakuntatilaisuuksien tulevaisuuden kuntaa koskevat osiot ja materiaalit.
- Viestintä- ja markkinointimateriaali: Tule tekemään tulevaisuuden kuntaa -vlogisarjan käynnistäminen. Tulevaisuuden kunnan roolit hahmoteltiin visualisoituna kuvana ja niistä painettiin kortteja ja julisteita. Tulevaisuuden kunnan kehityspolku -visualisointi. Kuntapäätäjän motivointi- ja päätettävien asioiden visualisointi. Tulevaisuuden kunta -internetsivut. Edellä mainitut markkinointimateriaalit toimitettiin puolueiden käyttöön kuntavaalityöhön. Materiaalit on saatavilla maksutta Kuntaliiton nettisivuilta. Materiaaleja on ollut jaossa eri tapahtumissa. Niitä ovat myös lukuisat paikalliset ja alueelliset lehdet hyödyntäneet.

Uuden sukupolven organisaatiot ja johtamisen (USO3) -verkostoprojekti 2015–2016

Kaksivuotinen USO3-projektikausi päättyi vuoden 2016 lopussa. Osallistujina oli 32:n kunnan poliittinen ja ammatillinen johto. Projektissa toteutettiin 15 kuntien yhteistä tai kuntaryhmäkohtaista seminaaria tai työpajaa, joissa kehitettiin ennakointiin ja kuntien strategiseen johtamiseen liittyviä toimintamalleja, tuotettiin uutta tietoa, vertailtiin muiden kuntien käytänteitä sekä osallistuttiin Kuntaliiton edunvalvontatyöhön.

Kuntakohtaisesti projektin puitteissa toteutettiin yhteensä noin 200 kuntakohtaista työpajaa. Työpajat

toteutettiin FCG:n johdon konsultoinnin fasilitoimina. Työpajojen kautta kunnissa linjattiin kuntastrategioita ja kehittämisohjelmia, tuettiin strategioiden ja kehittämisohjelmien toimeenpanoa, uudistettiin johtamisjärjestelmiä, hallitus- ja valtuustotyöskentelyä jne.

Projektissa laadittiin yhdessä projektikuntien kanssa etukäteisarviointityö sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksista kunnan toimintaan ja johtamiseen. Etukäteisarvioinnit ovat osa Tulevaisuuden kunta kärkihankkeen asiantuntijaraporttia. Arviointeja on myös hyödynnetty maakuntauudistukseen liittyvässä edunvalvonnassa, Kunnat 2021 -ohjelman toimenpiteissä ja asiantuntijapuheenvuoroissa.

Projekti tuotti yhdessä projektikuntien kanssa ”Tulevaisuuden kuntakuvat” -ennakointijulkaisun ja piirrosvideot. Tulevaisuuden kuntakuvissa kuvataan kolmen eri kuntaryhmän eli pienten kuntien, keskikokoisten kuntien sekä kaupunkien mahdollisia tulevaisuuksia kunnan ja sen johtamisen kannalta sekä kuntalaisten muuttuvista rooleista käsin.

Projektin osana osallistujiakunnille toteutettiin Ruotsin opintomatka, jossa tutustuttiin erityisesti ruotsalaisten kuntien johtamisjärjestelmiin ja -käytäntöihin sekä kuntien ja maakuntien yhteistyöhön.

Maakuntalain valmistelun edunvalvonta

Maakuntalaki tulee olemaan kuntalain tapaan yleislaki, jolla luodaan edellytykset maakuntien itsehallinnon toteutumiselle. Maakuntalaissa säädetään maakuntien tehtävistä, maakuntien ja valtion suhteesta, demokratian ja asukkaiden osallistumisoikeuden toteuttamisesta, johtamisesta ja hallinnon järjestämisestä, luottamushenkilöiden kelpoisuudesta, taloudesta ja toiminnasta markkinoilla.

Samanaikaisesti maakuntalain kanssa valmisteltiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakia ja muita maakunnan tehtäväalueeseen liittyvää lainsäädäntöä sekä maakuntien rahoituslakia ja muutoksia kuntien peruspalvelujen rahoitusta koskevaan lakiin. Erityislainsäädännön valmistelun jatkuessa on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, että niihin ei tule sisältymään säännöksiä, jotka rajoittavat maakuntien valtuustojen päätösvaltaa.

Kyseessä on ainutlaatuinen ja vaihteleva etenevä hallinnon uudelleen järjestäminen, jossa merkittävä osa kuntien tehtävistä siirretään maakunnille. Maakuntalain edunvalvonnassa on erityisesti kiinnitetty huomiota kunta-maakuntasuhteeseen. Maakuntien tehtävät eivät saa olla päällekkäisiä kuntien tehtävi-

en kanssa ja toisaalta kuntien ja maakuntien väliselle yhteistyölle tulee olla joustavat mahdollisuudet. Kuntien ja maakuntien työnjaon tulee lainsäädännössä olla selkeä, mutta samalla maakuntalaissa tulisi säätää kuntien ja maakunnan alueelliset olosuhteet huomioon ottavasta sopimismahdollisuudesta palveluiden tuotannossa ja järjestämisessä. Kuntien ja maakuntien yhteistyön tulisi olla mahdollista samaan tapaan kuin se on mahdollista kuntalaissa kuntien kesken.

Elinkeinot, kilpailukyky ja työllisyys

Kasvupalvelut-kokonaisuuden edunvalvonta

Kasvupalvelu-uudistus tarkoittaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan työllisyys- ja yrittäjyyspalveluiden uudistamista ja kokoamista yhdeksi kasvupalvelukokonaisuudeksi. Uudistus on osa hallituksen sote- ja maakuntauudistusta. Työ käynnistyi, kun TEM asetti 11.7. lakiryhmän aluekehittämisjärjestelmän ja kasvupalveluiden uudistamiseksi. Kuntaliitto sai oman edustuksensa uudistuksen valmistelua seuraavaan ohjausryhmään. Samassa ryhmässä on oma edustajansa myös suurista kaupungeista ja maakuntien liitoista, joiden kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä.

Edunvalvonnan ensimmäisessä vaiheessa Kuntaliiton laati muistion, jossa arvioitiin käytössä olevien suuntaviivojen perusteella uudistuksen vaikutusta kuntakenttään. Muistion pohjalta käytiin keskusteluja niin maakunnan liittojen kuin kuntakentänkin edustajien kanssa. Aihetta käsiteltiin eri kuntaryhmissä, Sekes ry:n hallituksessa (kehittämissyhtiöt) sekä kuntien työllisyyspalveluista vastaavien henkilöiden ja työllisyyskokeilualueiden tapaamisissa.

Kuntaliitto esitti muistion pohjalta jalostuneen kantansa valmistelua seuraavan ohjausryhmän kokouksissa sekä välitti kirjallisesti kuntakentän näkökulmaa lain valmistelijoille. Aiheeseen liittyen tavattiin useita kertoja valmistelusta vastaavia Tem:n virkamiehiä. Kuntaliitto tuki niin maakunnan liittoja kuin eri kuntaryhmiäkin omien kannanottojensa laatimisesta (suuret kunnat, seutukaupungit). Esityksen täsmennyttyä Kuntaliiton asiantuntijat ovat esitelleet sitä alueellisissa tilaisuuksissa (esim. Uusimaa, Pohjois-Pohjanmaa, Pirkanmaa, Etelä-Pohjanmaa) keräten samalla eri tahojen näkemyksiä uudistukseen.

Kuntaliitto onnistui valmistelun kuluessa sekä lisäämään kuntakentän tietämystä uudistuksen sisällöstä

että välittämään kuntien näkemyksiä lain valmistelijoiden. Valitettavasti useissa keskeisissä aiheissa kuntien näkökulman ymmärrys näkyy vain lain perusteluissa, mutta lukuisia muutoksia myös pykäläluonnoksiin saatiin aikaan. Työ jatkuu vuoden 2017 aikana.

Työllisyyspoliittinen kuntakokeilu ja arviointi

Hallitusohjelmaan sisältyi kirjaus selvittää työvoimapalveluiden siirtoa resurssineen vaikeimmin työllistävien osalta kuntien vastuulle Tanskan mallin mukaisesti. Vuoden 2015 päättyneestä työllisyyspoliittisesta kuntakokeilusta saatujen kokemusten pohjalta sekä kunnista tulleiden toiveiden mukaisesti Kuntaliitto alkoi viedä eteenpäin ajatusta uudesta kokeilusta. Ministeriön asettama työryhmä, jossa Kuntaliiton edustajat olivat mukana, esitti tammikuussa 2016 valmistuneessa selvityksessään, että työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtoa kunnille tulisi kokeilla joillakin alueilla. Aikaisempien selvitysten, Kuntaliiton määrätietoisien edunvalvonnan sekä kokeiluille suotuisan ilmapiirin johdosta kokeilut sisällytettiin huhtikuussa 2016 päivitettyyn Strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015–2019 -toimintasuunnitelmaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön johtamassa työryhmässä, jossa Kuntaliiton edustajat olivat tiiviisti mukana, alettiin valmistella hallitusohjelman toimintasuunnitelmaan sisällytettyjä alueellisia kokeiluja. Haku alueellisiin kokeiluihin käynnistyi toukokuun 2016 alussa. Kiinnostus kokeilua kohtaan oli suuri ja hakemuksia tuli yhteensä 41. Kesäkuussa 2016 kokeiluun valittiin mukaan yhdeksän aluetta, joista kolme on maakunnallisia ja kuusi kuntapohjaista kokeilua. Kokeiluun mukaan valitut kunnat ja maakunnat pääsivät mukaan kokeilun valmisteluun. Kokeilua, sen toimeenpanoa ja merkitystä käsiteltiin useissa Kuntaliiton järjestämissä verkostotapaamisissa sekä erilaisissa seminaareissa ja niistä saatuja näkemyksiä on hyödynnetty kokeilun valmistelutyössä.

Kasvupalvelu-uudistuksessa ei kuntien osaamista eikä panostuksia työllisyyden edistämiseen ole tunnistettu. Kokeilu tarjoaa kunnille mahdollisuuden nostaa niitä puolia paremmin esiin.

Kotouttamiseen ja vastuiden määrittelyyn liittyvä edunvalvonta

Vuonna 2015 Suomeen saapui 32 476 turvapaikanhakijaa. Edellisenä vuonna 2014 turvapaikanhakijoita saapui 3 651 ja vuoden 2016 aikana heitä saapui

noin 5500. On arvioitu, että turvapaikanhakijoista noin 1/3 saa myönteisen oleskelulupapäätöksen. Vuoden 2016 aikana Maahanmuuttovirasto teki kansainvälistä suojelua hakeville noin 7800 myönteistä oleskelulupapäätöstä. Näiden henkilöiden kotouttamisesta vastaavat kunnat yhdessä muiden paikallistason toimijoiden kanssa. Suomeen jäävien henkilöiden kotouttamisen onnistumisella on merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Kuntaliitto korosti kannanotoissaan, että oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden siirtymisen vastaanottokeskuksista kuntiin on tapahduttava ”saattaen” tiiviissä yhteistyössä vastaanottokeskuksen, kunnan ja ELY-keskuksen kanssa. Kuntaliitto painotti, että oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita tulisi ohjata sellaisille paikkakunnille, joilta on nopea pääsy kotoutumiskoulutukseen, mahdollisuus löytää työtä sekä saada asunto.

Kuntien ja vastaanottokeskusten yhteistyö oleskeluluvan saaneiden kuntaan ohjaamisessa on parantunut vuoden 2016 aikana. Vaikka suurin osa oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista muuttaa kuntiin vastaanottokeskuksen ohjaamana ilman etukäteen sovittua kuntapaikkaa, on hallitsematonta muuttoa voitu hillitä kunnan ja vastaanottokeskuksen hyvällä yhteistyöllä.

Maahanmuuttovirasto on ohjeistanut vastaanottokeskuksia kuntaan muuton ohjaamisessa ja kunnan kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Kunnat ja vastaanottokeskukset ovat pystyneet sopimaan kuntaan siirrettävistä tiedoista hyvissä ajoin ennen henkilön muuttoa kuntaan. Myös valtion järjestämää kotoutumiskoulutusta on suunnattu alueille, joilla on tarjolla kuntapaikkoja ja asuntoja muuttajille. Onnistunut kuntiin siirtyminen antaa hyvän perustan kotoutumisen alkamiselle.

Hyvinvointi ja osaaminen

Sote-uudistuksen valmistelun edunvalvonta

Sote-uudistuksen edunvalvonnassa Kuntaliitolla on ollut edustus lähes kaikissa sote-järjestämislain ja valinnanvapauslain valmisteluryhmissä sekä niiden virallisissa tai epävirallisissa alaryhmissä. Kuntaliiton edustajat ovat edustaneet työryhmätyöskentelyssä kuntasektoria ja tuoneet valmisteluun kentän näkemyksiä. Kuntaliiton edustajat ovat vaikuttaneet valmistelussa tavoitteenaan erityisesti maakuntien itsehallinnon vahvistaminen ja mahdollisimman hyvin toimeenpantavan lainsäädännön aikaan saami-

nen. Lain valmistelun lisäksi Kuntaliitto on vaikuttanut valiokuntien kuulemisten kautta ja tehnyt suoraa vaikuttamistoimintaa.

Kuntaliiton oman lausunnon laatimisen lisäksi liitto on tukenut kuntia niiden valmistellessa lausuntojaan sote-järjestämislaista, maakuntalaista ja voimaanpanolaista. Liiton hallituksen työvaliokunnan hyväksyttyä lausuntoluonnoksen, se lähetettiin kuntiin ja kuntayhtymiin tiedoksi ja mahdollisia kommentteja varten. Kunnat käyttivät laajasti lausuntoluonnosta ja toimintamallista saatua runsaasti myönteistä palautetta. Toimintamalli päätettiin ottaa käyttöön myös muussa edunvalvontatoiminnassa.

Muodostumassa olevien maakuntien sote- ja maakuntauudistuksen vastuuvastuun valmistelijoiden verkosto on kokoontunut säännöllisesti Kuntatalolla. Verkosto on perustettu sote-uudistuksen aiemmassa vaiheessa ja se on muotoutunut uudistuksen edetessä Kuntaliiton, sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyönä toteutettavaksi foorumiksi, jossa käsitellään uudistuksen ajankohtaisia asioita ja välitetään tietoa eri toimijoiden välillä.

Arkeen Voimaa – yhteistyöllä hyvinvointia ja terveyttä -projekti

Arkeen Voimaa on kansainväliseen näyttöön perustuva ryhmätoimintamalli, joka on tarkoitettu henkilöille, joilla on omasta tai omaisen pitkäaikaissairaudesta tai muusta syystä johtuvia haasteita selviytyä arjessa. Toiminnan tarkoituksena on vahvistaa osallistujien itsehoitotaitoja ja sitä kautta parantaa heidän pärjäämistään arjessa.

Arkeen voimaa -jatkoprojektin tavoitteena on Suomeen kehitetyn Arkeen Voimaa -toiminnan edelleen kehittäminen ja levittäminen osaksi Tulevaisuuden kunnan uuden roolin mukaista hyvinvoinnin edistämistä ja osaksi tulevan maakunnan palveluvalikkoa. Vuonna 2016 luotiin Arkeen voimaa-toimintamallin verkkosivut: <http://www.arkeenvoimaa.fi/> ja päivitettiin Arkeen voimaa -kirja. Arkeen Voimaa -kuntien kanssa on laadittu yhteistyössä Arkeen Voimaa hyötykartta ja tähän perustuva Kuntaliiton ja Arkeen Voimaa kunnan/alueen välinen kumppanuussopimus. Arkeen Voimaa -projektissa on viriämässä yhteistyötä kuntien ja sairaanhoitopiirien (tulevien maakuntien) kesken Arkeen Voimaa toiminnan levittämiseksi ja kunnan ja tulevan maakunnan hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin edunvalvonta

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi on yksi hallituksen kärkihankkeista. Tavoitteena on uudistaa koulutuksen rahoitusta ja rakenteita jatko-opintokelpoisuus säilyttäen. Reformissa poistetaan nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen rajaidat ja kootaan koulutustarjonta, rahoitus ja ohjaus yhtenäiseksi kokonaisuudeksi opetus- ja kulttuuriministeriön alle. Lisäksi tavoitteena on lisätä työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Reformiin liittyy hallitusohjelman mukaiset 190 miljoonan euron säästöt.

Ammatillisella koulutuksella on tärkeä tehtävä erityisesti tulevaisuuden kunnan sivistys- sekä elinkeino- ja työllisyysrooleissa. Kuntaliiton tavoitteena on, että kunnat toimivat jatkossakin pääasiallisina ammatillisen koulutuksen järjestäjinä ja rahoittajina. Tavoitteena on myös taata koulutuspaikka jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle. Ammatillisen aikuiskoulutuksen avulla parannetaan erityisesti pitkäaikaistyöttömien työllistymismahdollisuuksia.

Ammatillisen koulutuksen reformia on käsitelty useissa Kuntaliiton verkostoissa. Ammatillisen koulutuksen Areena ja sen työvaliokunta ovat käsitelleet asiaa säännöllisesti ja antaneet Kuntaliitolle evästyksiä edunvalvontatyöhön.

Kuntaliitto on jäsenenä opetus- ja kulttuuriministerin asettamassa reformin seurantar ryhmässä. Kuntaliiton asiantuntijat ovat tavanneet säännöllisesti valmistelevia virkamiehiä sekä poliittista johtoa. Kuntaliiton keskeisistä näkemyksistä on keskusteltu kaikkien eduskuntapuolueiden edustajien kanssa. Sivistysvaliokunnan tapaamisessa keskeisenä aiheena oli ammatillisen koulutuksen reformi.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan kuntaperusteisuus tulee säilymään ammatillisessa koulutuksessa. Kunnat voivat jatkossakin toimia ammatillisen koulutuksen järjestäjinä joko yksin tai yhdessä toisten kuntien kanssa ja kuntien rahoitusosuus on säilymässä. Kuntaliiton käsityksen mukaan uusi toiminta- ja rahoituslainsäädäntö ei riittävästi varmista perusopetuksen päättävien jatko-opintoja toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta.

Ammatillisen koulutuksen omistajaohjaus (OMA) -projekti

Projektin tavoitteena on kehittää ja tukea kuntien ammatillisen koulutuksen kiky-omistajaohjausta yh-



teistyössä kuntien ja kuntaomisteisten koulutusorganisaatioiden kanssa ja vaikuttaa vuosina 2017–2018 uudistettavaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen toimintalainsäädäntöön.

Projektissa mukana olevat organisaatiot ovat keroneet projektin käynnistäneen kunta- ja paikallisaluekohtaista uutta ajattelua ja toimintojen yhteistä organisointia perinteisen sektorijattelun sijaan. Esimerkiksi kunnan nuoria on alettu miettiä yhtenäisesti ja ammatillisen ja yleissivistävän koulutuksen edustajat ovat alkaneet kokoontua yhdessä.

Projektiin osallistuvilta on kartoitettu kantaa Kuntaliiton toimintaa varten siihen, pitäisikö ehdottaa OKM:lle ammatillisen koulutuksen mittavan ja keskenäisen reformin siirtämistä vuodelle eteenpäin, jotta lainsäädäntö ehditään valmistella huolellisesti kuntoon.

Palvelukehitys, kokeilutoiminta ja digitalisaatio

Alueiden ja kuntien tietohallintoyhteistyöfoorumi AKUSTI

AKUSTI-projektissa luotiin yhteistyömalli kansalliselle, verkostopohjaiselle työskentelytavalle, jossa tunnistetaan ja kehitetään sote-tietohallinnon kehittämis-kohteita ja viedään yhteistyössä niitä eteenpäin. AKUSTI-foorumin tuella on käynnistynyt merkittävät kansalliset sähköisten palvelujen ja asiakas- ja potilastietojärjestelmiä kehittävät hankkeet (ODA, Una, Virtuaalisairaala). AKUSTI toimii myös kansallisen kehittämisen koordinaation ytimessä yhteistyössä STM:n, VM:n ja muiden kansallisten toimijoiden kanssa osallistumalla ja koordinoimalla työtä mm. digisotetyöryhmässä sekä maakuntadigiverkostossa.

Kunta-KaPA -projektitoimisto (osana Tieto-yhteiskuntayksikköä)

Projektitoimiston tehtävänä on tukea ja edesauttaa Kansallisen palveluarkkitehtuurin (KaPA) tavoitteiden toteutumista kuntasektorilla.

Tehtävää on toteutettu

- kuntakontaktien kautta, yhteistoiminnassa kuntatoimijoiden kanssa (yhteyshenkilöiden verkosto ajankohtaisten asioiden tiedottamiseksi) sekä toteuttamalla kansallisen tason seminaareja että alueellisia tilaisuuksia kunnille
- edesautettu kuntatoimijoita luomaan yhteisiä

toimialakohtaisia käyttökohdekuvauksia Kansallisen palveluarkkitehtuurin hyödyntämiseksi sekä järjestetty neuvotteluja järjestelmätoimittajien kanssa käyttötapauksiin liittyen

- osana kuntasektorin kokonaisarkkitehtuuri työtä

Projektitoimisto on tiedottanut ja ohjeistanut kuntatoimijoita, miten VM:n rahoitusta voi hyödyntää KaPA:n käyttöönottoa nopeuttaviin toimenpiteisiin. Kansallisen palveluarkkitehtuurin tunnettavuuden lisääntyessä kuntasektorilla on myös sote-sektorin ratkaisujen kautta KaPA-toimintaympäristön huomiointi ja hyödyntäminen kasvanut.

Uskalla kokeilla -ohjelma

Kuntaliiton Uskalla kokeilla -ohjelma pyrkii tekemään näkyväksi kuntien ja alueiden kokeilutoimintaa sekä edistämään kuntalähtöisiä kokeiluja ja verkottumista. Ohjelman painopisteenä on kokeilukulttuurin vahvistaminen, jolloin korostuvat organisaation toimintatavat, ilmapiiri ja uskallus kokeilla. Kokeilut ovat myös keino rakentaa tulevaisuuden kuntaa. Ohjelman tuloksena odotetaan, että:

- Kokeilujen myötä kuntien ja koko kunta-alan rooli kehittäjinä ja tuloksellisuuden parantajana vahvistuu.
- Kuntien maine suomalaista yhteiskuntaa uudistavina toimijoina vahvistuu.
- Kokeiluille ominainen rajapintojen ylitys kuntaa suuremmilla alueilla lisää seutujen ja alueiden hyvinvointia ja elinvoimaa.

Vuonna 2016 kuntien kokeiluja on kuvattu yhteensä 47 kpl ja niitä on tehty näkyväksi useilla eri tavoilla. Näitä ovat esimerkiksi ohjelman www-sivut, MeUs-kaltajat -ilme, puheenvuorot eri foorumeilla ja niistä tehdyt uutiset, MeUskaltajat-uutiskirjeet, case-kortit, kokeilutekokiipailu, blogit ja vlogit, InnoDuelin IdeaAreena, tarinat-kyselyt, Uskalla kokeilla Sanomat, Uutta Artusta -julkaisu ja kokeilevan kehittämisen työskentely, Kuntamarkkinat ja KuntaTV.

Kokeilukulttuurin muutos kunnissa on käynnistynyt MeUskaltajat-verkoston luomisen avulla, jossa on 244 jäsentä. Kokeilulähtöisiä on 26. Muutosta on tuettu 11 tapahtuman avulla, mm. Tulevaisuusfoorumi, Tarinapaja, Uskalla kokeilla -foorumi sekä IdeaAreena. Tapahtumiin osallistui 440 henkilöä vuonna 2016 sekä etäosallistujat KuntaTV:n avulla. Kokeilujen ja kokeilukulttuurin arviointi -osaprojektissa tehtiin vuonna 2016 ensimmäiset mallinnukset.

Talous

Kuntatalouden pidemmän aikavälin kestävyys turvaaminen on ennen kaikkea edunvalvontatehtävä, joka tähtää kuntatalouden tulojen ja menojen mitoittamiseen rahoitusperiaatetta noudattaen niin, että tarpeelliset investoinnit voidaan toteuttaa. Tulevassa maakuntauudistuksessa on turvattava mahdollisimman tasapuolisesti sekä kuntien että tulevien maakuntien tehtävien rahoitus.

Kuntatalous kokonaisuutena vahvistui vuonna 2016 johtuen ensisijaisesti kuntien omista säästötoimenpiteistä. Loppuvuodesta moni kunta laski veroprosenttiaan vuodelle 2017. Kuntaliitto oli laaja-alaisesti vaikuttamassa siihen, että kuntatalousohjelmaan kirjatuissa toimissa huomioitiin kuntien taloudellisia vaikutuksia.

Kuntatalousohjelma

Kuntatalousohjelman valmistelussa ja kuntatalouden tasapainotavoitteen asetannassa päästiin yhteiseen näkemykseen valtion kanssa, mikä osaltaan on turvannut kuntien taloudellisia toimintaedellytyksiä. Tavoite korostaa velkaantumisen hallintaa kestävän kuntatalouden osana tarpeelliset investoinnit toteuttaen. Kuntataloutta koskevat linjaukset ovat pitäneet, ja esimerkiksi kunnille ei tullut uusia tehtäviä.

Kiky-sopimuksen edunvalvonta

Hallitus, työnantajat ja työntekijät sitoutuivat kesäkuussa 2016 kilpailukyky- eli ns. kiky-sopimukseen, jonka toimenpiteet koostuivat mm. vuosityöajan pitenemisestä, julkisen sektorin lomarahojen leikkauksesta ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen alentamisesta ja siirtymisestä osittain palkansaajan maksettaviksi. Kikyyn liitettiin myös laaja tuloveronkevennyspaketti niin palkansaajille kuin eläkeläisillekin.

Kuntaliitto työsti kiky-sopimuksen vaikutusarvioita ja toimenpiteitä valtion ja kuntien välisessä neuvottelumenettelyssä kuntatalousohjelman valmistelun yhteydessä. Kilpailukyky-sopimus tuo kunnille menosäästöjä, mutta hyödyt vähennetään kuntien valtionosuuksista. Sopimuksen veroperustemuutokset kompensoitiin kunnille, mutta palkansaajien maksu- ja korotuksista aiheutuvia verotuottojen menetyksiä ei kompensoitu. Kiky-sopimuksen yhteisvaikutus heikensi kuntataloutta noin 90 milj. euroa vuonna 2017. Valtion budjettialijäämää kiky-sopimus heikensi yli 900 milj. euroa vuonna 2017.

Muut talouteen liittyvät toimet

Kuntaliitto valmistautui sote-uudistukseen kehittämällä laskentamenetelmiä kuntien avuksi ja oli aktiivisesti mukana vaikuttamassa alueellisten työllisyyskokeilujen valmistelun etenemiseen. Liitto oli aktiivisesti mukana myös kuntatieto-ohjelman valmistelussa, veroennusteiden laadinnassa, valtionosuuksien laskennassa sekä kirjanpitolautakunnan kuntajaoston toiminnassa.

Yhdyskunta ja ympäristö

Yhdyskuntarakenteet ja ympäristöstä huolehtiminen ovat peruspalvelujen peruspalveluja, joita ilman yhteiskunta ei toimi. Kuntaliiton projektit ja hyvin toimivat asiantuntijaverkostot tuottavat käytännön tietoa ja kehitysskelle moniin keskeisiin tekniikan ja ympäristön kysymyksiin. Edunvalvonta pureutuu syvää tietämystä edellyttävään lainsäädäntöön ja EU-direktiiveihin.

Jätelain valmistelun edunvalvonta

Yhdyskuntajätehuollon kuntavastuun supistamista koskeneen hallitusohjelmakirjauksen ja strategisen toimintasuunnitelman perusteella ympäristöministeriö teetti alkuvuodesta 2016 vaikutusten arvioinnin, jonka on tarkoitus toimia pohjana tarvittaville lainsäädäntömuutoksille. Vaikutusten arviointi julkaistiin alkukesästä.

Samaan aikaan Suomessa oli valmisteilla uusi hankintalaki, jonka sidosyksikkösääntelyllä on olennaista vaikutusta erityisesti jätehuollon toimialaan. Hankintalakiehdotukset eivät ehtineet kuntavastuun rajauksista koskeneeseen selvitykseen, joten ympäristöministeriö perusti elokuussa 2016 eri ministeriöistä ja sidosryhmistä koostuneen jätelain uudistamistyöryhmän. Sen tehtävänä oli yhteensovittaa jätelain ja hankintalain säädökset sekä tuottaa niiden perusteella ehdotus jätelain muutostarpeista.

Kuntaliitto osallistui osaltaan vaikutusten arviointiin tuottamalla perustietoa konsulteille ja ympäristöministeriölle. Kuntaliitto osallistui aktiivisesti jätelain uudistamistyöryhmän työhön sekä myötävaikuttamalla etenemiseen tuottamalla runsaasti tausta-aineistoa ministeriölle yhdessä Jätelaitosyhdistyksen kanssa. Kuntaliiton kannanotoissa korostui mahdollisen vastuuuutoksen haitallisuus jätehuollon toimivuudelle sekä tarve säätää jätehuollon toimialalla toimiville sidosyksiköille oma toiminnan kohdistumista koskeva raja. Pysyväksi ulosmyyntirajaksi Kuntaliitto esittää

vähintään 15 prosentin ulosmyyntiä ilman euromääräistä rajaa.

Tonttituotannon ja asuntorakentamisen lisäämiseen tähtäävät lainmuutokset

Asuntorakentamisen lisääminen on yksi hallituksen kärkihankkeista. Asuntotuotantoa pyritään lisäämään kehittämällä ARA-tuotantotukijärjestelmää ja solmimalla maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimukset valtion ja neljän suurimman kaupunkiseudun välillä. Lisäksi etsitään uusia ratkaisuja väestön vähenemisestä aiheutuvien tyhjien vuokra-asuntojen ongelmaan.

ARA-rahoitusjärjestelmää kehitettiin luomalla rakennuttamiseen uusi lyhyt korkotukijärjestelmä ja käynnistämällä asumisoikeusjärjestelmän kokonaisuudistus. Kuntaliitto on kannanotoissaan nähnyt lyhyen korkotuen olevan tervetullut lisä ARA-tuoteperheeseen, erityisesti metropolialueen vuokramarkkinoille.

Asumisoikeusasuntojen tuotantoa lisättiin ja asolakiuudistus käynnistettiin. Valmistelua on seurattu ja valmistelijoita ja toimijoita verkotettu ja tavattu aktiivisesti valmistelun edetessä.

Suurten kaupunkiseutujen MAL-aiesopimukset päättyivät 2015. Kuntaliitto korosti kannanotoissaan sopimusten perustavanlaatuisia arvoja suurten kaupunkiseutujen kehitykselle. Kevään kehysriihen myötä liikenneinvestoinneista ja ARA-tuotantotukien tasosta päästiin sopimukseen ja uudet sopimukset solmittiin kesän kynnyksellä.

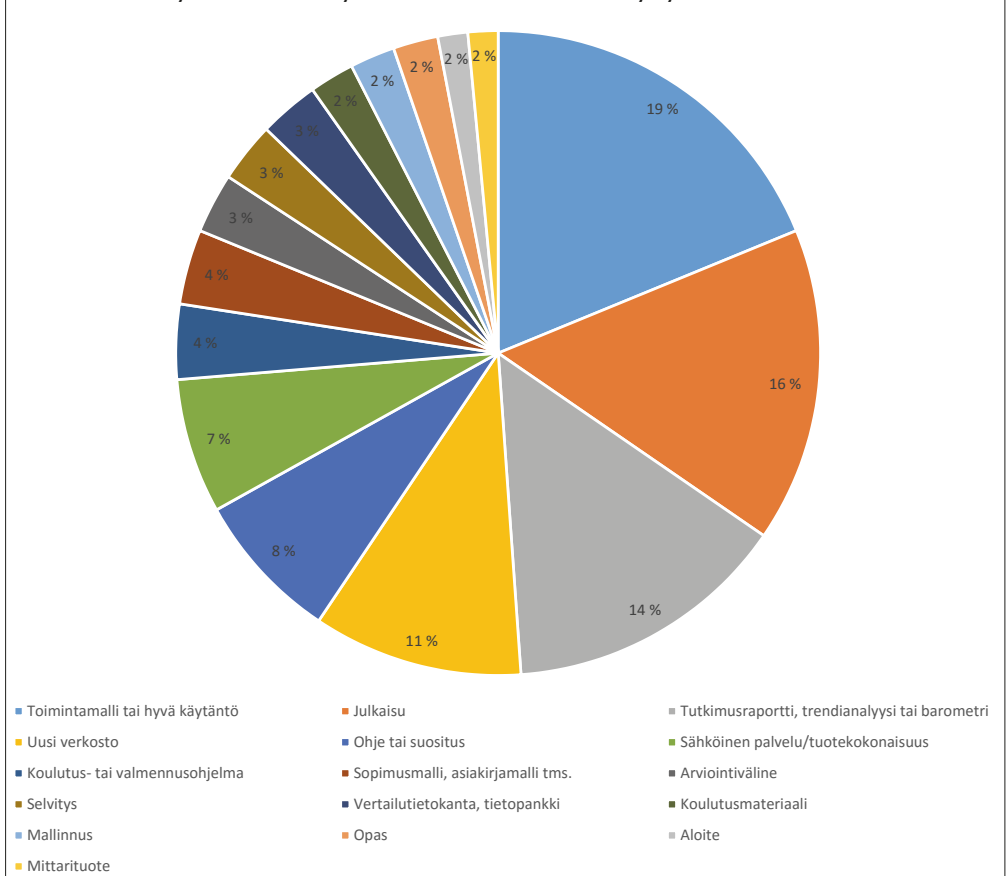
Kuntaliitto on toistuvasti pitänyt yllä keskustelua kasvukeskusten ulkopuolisten kuntien vaikeasta ARA-vuokra-asuntojen ylitarjontaongelmasta. Vuoden lopussa ympäristöministeriö asetti työryhmän selvittämään toimenpiteitä, joiden avulla käyttöasteongelmaa ratkotaan. Kuntaliitto on mukana työryhmässä.

Tonttituotannon lisäämisen ja rakentamisen kustannusten alentaminen sekä normien purku ovat olleet esillä myös maankäyttö- ja rakennuslain muutosten valmistelussa. Kuntaliitto oli mukana valmistelemassa muutosesityksiä. Kuntaliiton tavoitteena oli varmistaa kaavajärjestelmän toimivuus ja kuntien maankäyttövalan lisääminen sekä mahdollistaa kuntien prosessien keventäminen.

Pääosa ehdotetuista muutoksista on kuntien kannalta myönteisiä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (Ely:n) tehtävä muuttuu laillisuusvalvonasta konsultoivaksi ja valvonta painottuu jatkossa vain valtakunnallisiin ja merkittäviin maakunnallisiin asioihin. Usealla säännösmuutoksella vähennetään kuntien hallinnollista työtä ja luodaan edellytyksiä kuntien kaavaprosessien nopeuttamiseen. Lisäksi uudet suunnitteluvälineet antavat erilaisille kunnille erilaisiin suunnittelutilanteisiin monipuolisemmat keinot. Vähittäiskaupan suuryksikköjen sijoittumista koskevia säännöksiä väljennettiin. Mahdollisuus antaa kaupan laatua ja kokoa koskevia asemakaavamääräyksiä poistettiin laista Kuntaliiton vastustuksesta huolimatta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisessa Kuntaliitto asetti ensisijaiseksi tavoitteeksi, että tavoitteet koskevat selkeästi alueidenkäyttöä, ne ovat valtakunnallisesti merkittäviä ja tarpeellisia eivätkä ne ole päällekkäisiä erityislainsäädännön kanssa.

Kehitystoimintamme myötävaikutuksena vuonna 2016 syntyi seuraavia tuloksia



Kuntaliiton toiminnan keskeiset indikaattorit

Edunvalvonta, kehitysprojektit, verkostot ja asiantuntijapalvelut

• 192 edunvalvontatoimenpidettä salkussamme	(2015: 182, 2014: 170)
• 128 eduskunta- ja ministeriökuulemista	(2015: 92)
• 291 edunvalvontaan kuuluvaa kirjallista lausuntoa	(2015: 227)
• 138 nimeämispyyntöä työryhmiin	(2015: 114)
• 85 kehitysprojektia salkussamme	(2015: 66, 2014: 66)
• 92 verkostoa salkussamme	(2015: 75)
• 235 kuntaa mukana salkutetuissa projekteissa	(2015: 256, 2014: 135)
• 118 kuntaa mukana verkostoissa	(2015: 138, 2014: 100)
• noin 6 000 henkilöjäsentä verkostoissa	
• 87 600 saapunutta puhelua = n. 400 puhelua joka arkipäivä	(2015)
• 7 000 vaativaa asiantuntijaneuvontatapausta = 32 vaativampaa neuvontakertaa joka arkipäivä	(2015)

Media:

• Kuntaliiton näkyvyys verkkouutisissa, osumaa	3 339	(2015: 3160, 2014: 3577)
• Kuntaliiton näkyvyys painetuissa sanomalehdissä, osumaa	3 723	(2015: 3216, 2014: 3 010)
• Mediatiedotteet: Kuntaliitto	92	(2015: 94, 2014: 114),
KT	18	(2015: 26, 2014: 29)

Printtilehdet ja verkkolehdet

• Kuntalehti.fi sivulatauksia keskimäärin: 96 826/kk, käyttäjiä keskimäärin 21 489/kk (2015: 91 000/kk, käyttäjiä keskimäärin 25 000/kk)		
• Kommuntorgetin (ent. Fikt) keskimääräinen painosmäärä:	2 000	(2015: 2 000, 2014: 2 600)
• Kuntatyönantaja-lehden keskimääräinen painosmäärä:	7 080	(2015: 7 000, 2014: 7 200)
• Kuntateknikka-lehden keskimääräinen painosmäärä	3 325	(2015: 3100, 2014: 3 600)
• Kuntalehden keskimääräinen painosmäärä	10 900	(2015: 11 400, 2014: 12 000)
• Kuntalehden uutiskirjeiden tilaajamäärä:	27 500	(2015 22 000)

Julkaisut ja uutiskirjeet

• Verkojulkaisujen latausmäärä:	321 262	(2015: 280 000)
• Painettujen julkaisujen myyntimäärä: Kuntaliitto	3 303	(2015: 3 293, 2014: 5 065)
• Painettujen julkaisujen myyntimäärä: KT	5 926	(2015: 7 319, 2014: 74 575)
• Sähköisten uutiskirjeiden tilaajamäärä:	17 655	(2015: 17 500, 2014: 17 000)

Suurimmat Kuntaliiton tilaisuudet

• Kuntamarkkinoiden osallistujamäärä:	7 600	(2015: 7 500, 2014: 7 200)
• Maakuntatilaisuuksien osallistujamäärä:	1 202	(2015: 1 241, 2014: 991)

Erilliset käynnit verkkopalveluissa, keskimäärin/kk

• Kunnat.net	96 952	(2015: 93454, 2014: 92405)
• Kommunerna.net	7 410	(2015: 7510)
• Localfinland.fi	1 766	(2015: 1374)
• Kuntalehti.fi	44 193	(2015: 35777)
• Kommuntorget.fi	6 070	(2015: 3255)
• KT.fi	67 398	(2015: 64081)
• KT.fi (sv)	4 255	(2015: 4537)
• Hankinnat.fi	14 248	(2015: 11302)
• Upphandling.fi	1 248	(2015: 1478)
• Verkkokauppa	4 954	(2015: 4229, 2014: 4022)
• Virtuaalikunta	2 899	(2015: 3435, 2014: 3030)

Kuntaliiton organisaatio

Kuntaliiton toimitusjohtajana toimii Jari Koskinen. Varatoimitusjohtajina toimivat Timo Reina ja Hanna Tainio. Ruotsinkielisen toiminnan johtajana toimii Kristina Wikberg.

Liiton toimialapohjaiset osaamisalueet ovat sosiaali- ja terveys, opetus ja kulttuuri sekä alueet ja yhdyskunnat. Muut osaamisalueemme ovat lakiasiat, kuntakehitys, demokratia ja johtaminen, kuntatalous, ruotsinkielinen ja kansainvälinen toiminta, tieto-

yhteiskunta sekä viestintä. Liiton osana toimii kuntatyönantajatehtäviä hoitava KT Kuntatyönantajat. Kuntaliitolla on Brysselissä toimisto, joka seuraa kunnille tärkeiden EU-lainsäädäntöhankkeiden valmistelua, viestii niistä kunnille ja muille sidosryhmille sekä vaikuttaa EU:n päätöksenteossa ja kansainvälisissä verkostoissa. Kuntaliitossa (ml. KT Kuntatyönantajat) työskentelee noin 220 henkilöä pääosin asiantuntijatehtävissä.

Varatoimitusjohtaja Hanna Tainio	Lakiasiat Arto Sulonen	Konserniyhtiöt Kuntaliitto Holding Oy • FCG Finnish Consulting Group Oy • KL-Kustannus Oy • Kuntaliitto Palvelut Oy KL-Kuntahankinnat Oy
	Tietoyhteiskunta Tommi Karttaavi	
	Sosiaali ja terveys Tarja Myllärinen	
	Opetus ja kulttuuri Terhi Päivärinta	
Toimitusjohtaja Jari Koskinen	Ruotsinkieliset ja kansainväliset asiat Kristina Wikberg	
	Viestintä Jari Seppälä	
	Kuntakehitys, demokratia ja johtaminen Kaija Majoinen	
	Henkilöstöasiat Hannele Lindfors	
Varatoimitusjohtaja Timo Reina	KT Kuntatyönantajat Markku Jalonen	
	Kuntatalous Ilari Soosalu	
	Alueet ja yhdyskunnat Jarkko Huovinen	

Kuntaliiton organisaatio 31.12.2016.

Kuntaliitto-konserni

Kuntaliitto-konserniin kuuluu 3 liiketoimintaa harjoittavaa, liiton 100-prosenttisesti omistamaa tytäryhtiötä: FCG Finnish Consulting Group Oy, KL-Kuntahankinnat Oy sekä KL-Kustannus Oy. Kuntaliitto-konsernin palvelut muodostavat seuraavan kokonaisuuden:

Palvelut Oy ja Kuntatalo Oy, jotka tarjoavat palveluja pääasiassa Kuntaliitto-konsernille. Vuoden 2016 aikana konsernirakenne muuttui siten, että Kuntatalo Oy:n koko osakekanta luovutettiin Kuntaliiton perustamalle Suomen kuntasäätiö sr:lle.

Konsernirakenteen uudistuksen yhteydessä vuonna 2013 perustettiin Kuntaliitto Holding Oy, Kuntaliitto

Tilanne 31.12.2016

Suomen Kuntaliitto ry:n 100 % omistamat yhtiöt	Toimitusjohtaja	Hallituksen puheenjohtaja
Kuntaliitto Holding Oy	Timo Leivo (va)	Sirpa Paatero
KL-Kuntahankinnat Oy	Raili Hilakari	Timo Leivo
Kuntaliitto Holding Oy:n 100 % omistamat yhtiöt	Toimitusjohtaja	Hallituksen puheenjohtaja
FCG Finnish Consulting Group Oy	Ari Kolehmainen	Jari Koskinen
KL-Kustannus Oy	Marja Honkakorpi	Jari Koskinen
Kuntaliitto Palvelut Oy		Timo Leivo



Kuntaliitto-konsernin palvelut

FCG-konserni (FCG Finnish Consulting Group Oy)

FCG Finnish Consulting Group (FCG) tarjoaa julkisten palveluiden kehittämisen, johdon konsultoinnin, monialaisen koulutuksen, ohjelmistoliiketoiminnan ja -kehittämisen, yhdyskuntasuunnittelun, vesihuollon sekä talonrakennuksen ja korjausrakentamisen palveluita kotimaassa ja kansainvälisesti. FCG:n asiakkaina on laajasti sekä yksityisen että julkisen sektorin organisaatioita. FCG-konsernin emoyhtiön omistaa Kuntaliitto Holding Oy. FCG:n konsernijohtaja ja emoyhtiön toimitusjohtaja on HTM Ari Kolehmainen.

FCG-konserni jatkoi maltillista ja positiivista tuloskehitystään vuonna 2016. Konsernin palvelurakennetta on kehitetty systemaattisesti vastaamaan toimintaympäristön ja asiakkaiden muuttuvia tarpeita kotimaassa ja kansainvälisesti. Konsernin toimintaa on viety strategian mukaisesti eteenpäin yritysjärjestelyillä, joilla on viime vuosien aikana kasvatettu erityisesti ohjelmistoliiketoiminnan osaamista ja tuettu kansainvälisen liiketoiminnan kasvua.

FCG-konsernin liikevaihto kasvoi edellisvuodesta 11 % ja liikevoitto 15 %. Konsernin koko tilikauden voitto jäi hieman edellisvuodesta. Konsernin liikevaihto vuonna 2016 oli yhteensä 79,0 miljoonaa euroa (71,1 miljoonaa euroa vuonna 2015) ja liikevoitto 2,5 miljoonaa euroa (2,2 miljoonaa euroa vuonna 2015). Tilikauden voitto vuodelta 2016 oli 1,3 miljoonaa euroa (1,8 miljoonaa euroa vuonna 2015).

FCG osti tammikuussa 2016 ruotsalaisen kehityskonsultointiyhtiö ORGUT Holding Ab:n osakekannan. Yhtiöllä on tytäryhtiöt Ruotsin lisäksi Keniassa, Iso-Britanniassa ja Suomessa, jotka kaupan myötä tulivat myös FCG:n omistukseen. ORGUT ja FCG:n toinen Ruotsissa toimiva kehityskonsultointia tekevä yhtiö, FCG SIPU International, yhdistyivät tilikauden jälkeen

alkuvuonna 2017 FCG Swedish Development AB:ksi. Yrityskauppa vahvisti FCG:n asemaa sekä johtavana pohjoismaisena kehityskonsultointikonsernina että Afrikan kehityskonsultointihankkeissa.

Helmikuussa 2016 FCG osti DRG Medical Systems Oy:n (DMS:n) koko osakekannan. DMS on osa FCG:n konsultointiliiketoimintaa. Marraskuussa FCG teki kauppakirjan ohjelmistotoimittaja Elbit Oy:n koko osakekannan hankinnasta. Tämä kauppa vahvisti FCG:n rekrytointiportaaliasaamista ja erityisesti henkilöstöhallinnon sovelluskehitykseen liittyvää palvelutarjontaa. Elbit Oy toimittaa ohjelmistoratkaisuja rekrytointiin, henkilöstötiedon hallintaan, henkilöstön kehittämiseen sekä kuntoutuslaitosten toiminnanohjaukseen. FCG Elbit Oy on ollut osa FCG:tä tammikuusta 2017 lähtien.

FCG:n vuonna 2015 aikana perustettujen tytäryhtiöiden, kaupunkitietoa sisältävien ohjelmistojen, tuotteiden ja palveluiden myyntiin keskittyvän FCG City Portal Oy:n ja Aasian liiketoimintoihin keskittyvän Finnish Consulting Group Asia Pte Ltd:n toiminta käynnistyi odotetusti. FCG Aasia toimii itsenäisenä sekä myynti- ja markkinointiyksikkönä että linkkinä FCG-yhtiöiden ja elinvoimaisten Aasian markkinoiden välillä.

FCG toimii läheisessä yhteistyössä asiakasorganisaatioidensa kanssa ja pyrkii kehittämään omaa palvelutuotantoaan siten, että se vastaa sekä asiakkaiden että toimintaympäristön muutosta. Vuoden 2016 keskeisiä teemoja kotimaassa olivat erityisesti monipuolisen ohjelmistoliiketoiminnan kehittäminen, muutosjohtaminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rakennemuutos. Suunnittelu ja tekniikka -liiketoiminnassa luovuttiin vuoden aikana talonrakentamisen projektijohtamisen ja valvontapalvelutoiminnasta sekä maalaboratorio-, maaperätutkimus- ja maastomittauspalveluista.

Finnish Consulting Group Oy -konserni (milj. €)	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Liikevaihto	79,0	71,1	72,3	70,3	66,5	67
Taseen loppusumma	46,8	48,3	40,9	44,1	44,4	41,2
Tulos	1,3	1,8	2,1	0,7	0,4	0,7
Oma pääoma	22,3	22,4	21,9	21,4	20,7	21,1
Henkilöstön lkm keskimäärin	670	675	686	725	692	744

KL-Kuntahankinnat Oy

KL-Kuntahankinnat Oy on valtakunnallinen kunta-organisaatioiden yhteishankintayksikkö, joka kilpailuttaa ja tekee puitesopimuksia sekä huolehtii sopimushallinnasta asiakkaidensa puolesta. Yhtiöllä oli vuoden 2016 lopussa 1500 asiakasta, jotka käyttivät puitesopimuksia eri mittakaavassa. Asiakkaina olivat kaikki Manner-Suomen kunnat, lähes kaikki sairaanhoitopiirit, koulutuskuntayhtymiä, liikelaitoksia, kuntayhtiötä, Suomen ev. lut. kirkko ja ortod. kirkko sekä Keva.

Asiakkaiden käytettävissä oli 70 valmista puitesopimusta 200 yritykseltä, joista 31 % oli isoja ja 69 % pk-yrityksiä. Suurimmat puitesopimukset olivat yhtiön strategian mukaisia volyymituotteita, kuten polttoaineet, Microsoft-lisenssit, IT-laitteet, sähkö, elintarvikkeet, teleoperaattoripalvelut, monitoimi-

laitteet, siivousaineet, terveydenhuollon tarvikkeet, toimistotarvikkeet ja kalusteet.

Keskeisten sopimusten kautta asiakkaat saivat hintasäästöjä keskimäärin 15 % ja erilaisia prosessihyötyjä. Sopimuskannan arvo asiakasostoina oli vuoden lopussa noin 400 miljoonaa euroa.

Kuntahankintojen sopimusvalikoimassa ja kilpailutuksessa oli 16 pelkästään sote-sektoria palvelevaa puitesopimusta sekä hyvin toimiva yhteistyö soten kanssa. Uusina avauksina kilpailutettiin vaikuttavuusinvestointia, aurinkosähkövoimaloita sekä omahoitoa mahdollistavia järjestelmiä.

Yhtiön taloudellinen tilanne ja riskinsietokyky, esimerkiksi vastuu asiakkaiden puolesta valitusprosessien valitusriskeistä, oli hyvä. Palvelumaksut, joilla yhtiö kattaa kulunsa, olivat keskimäärin 1 prosentin. Asiakastytytyäisyyttä mitattiin kerran vuodessa ja se oli asteikolla 1–5 hyvä 3,98.

KL-Kuntahankinnat Oy (milj. €)	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Liikevaihto	3,83	3,47	3,65	3,28	2,34	1,46
Taseen loppusumma	7,40	5,80	4,44	3,06	2,19	1,51
Tulos	1,83	1,31	2,21	1,98	1,38	0,57
Oma pääoma	2500 €	0,0025	0,0025	0,0025	0,7	-0,4
Henkilöstön lkm	14	12	10	8	6	5

KL-Kustannus Oy

Kuntalehden ulkoistettu tuottajamalli on viidessä vuodessa vakiintunut. Sisällön kehitystä on jatkettu muun muassa tiivistämällä yhteistyötä Kuntaliiton asiantuntijoiden kanssa sekä panostamalla verkkouutisointiin. Lehden levikki pystyttiin säilyttämään lähes edellisvuoden tasolla ja ilmoitusmyynnin tuotto pysyi hyvällä tasolla vastoin alan yleistä kehitystä. Kuntalehden verkkosivuston kävijämäärät kasvoivat noin 20 prosenttia ja sosiaalisen median kanavissa tunnettuus parantui huomattavasti.

Kuntamarkkinat tuotti täysin omana toimintana jälleen erittäin hyvän tuloksen. Ohjelmien suunnitte-

lussa sovellettiin Kuntaliiton uutta strategiaa. Kuntamarkkinat oli edelleen vuoden suurin kunta-alan tapahtuma ja se keräsi syyskuussa 2016 Kuntatalolle noin 7 600 kävijää.

Kunta.tv:n liiketoiminnan kasvattamiselle luotiin paremmat edellytykset uudistamalla tekninen alusta vastaamaan asiakkaiden tarpeita sekä alan yleisiä kehitysnäkymiä.

Yhtiön liikevaihto kasvoi hieman ja tulos säilyi edellisvuoden tasolla. Liiketoiminnan tulos ennen veroja oli 545 615 euroa. Tästä tuloksesta on jo vähennetty liitolle maksettu korvaus Kuntamarkkinoiden järjestämisoikeudesta, 34 407 euroa.

KL-Kustannus Oy (milj. €)	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Liikevaihto	2,85	2,55	2,52	2,69	3,01	2,83
Taseen loppusumma	1,79	1,60	1,44	1,17	1,27	1,25
Tulos	0,43	0,35	0,36	0,18	0,20	-0,17
Henkilöstön lkm	11	9	7	7	16	16

Kuntaliiton päätöksenteko

Kuntaliiton valtuusto päätti kokouksessaan 12.11.2015 yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta ja hyväksyi sääntöjä täydentävän valtuuskunnan vaali- ja työjärjestyksen kokouksessaan 27.5.2016. Kuntaliiton ylimmän toimielimen (valtuusto) nimi muuttui valtuuskunnaksi. Nimi otetaan käyttöön uuden toimikauden alkaessa vuonna 2018. Sääntömuutoksella on luovuttu yhdistyksen varsinaisen kokouksen eli Kuntapäivien järjestämisestä. Valtuuskunta valitsee hallituksen. Hallituksella on työvaliokunta, jonka tehtävänä on valmistella hallituksen käsittelemiä asioita sekä huolehtia muista hallituksen sille antamista tehtävistä. Kuntaliitossa on sääntöjen mukaan kaksi neuvottelukuntaa, Pienten kuntien neuvottelukunta ja Ruotsinkielinen neuvottelukunta (Svenska delegationen), jotka valtuuskunta asettaa.

Valtuusto

Valtuusto kokoontui vuonna 2016 sääntömääräisesti kaksi kertaa. Valtuusto hyväksyi kevätkokouksessaan Suomen Kuntaliiton ja Kuntaliitto-konsernin vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen vuodelta 2015 sekä päätti Suomen kuntasäätiö sr:n perustamisesta. Säätiön tarkoituksena on kuntien elinvoimaisuuden ja demokratian sekä muiden pyrkimysten edistäminen ja kuntien itsehallinnon vahvistaminen. Säätiön toiminnan tarkoitus on yleishyödyllinen. Säätiön on suunniteltu toteuttavan tarkoitustaan tukemalla Kuntaliittoa ja muita kunta-alan toimijoita.

Syyskokouksessaan valtuusto hyväksyi Suomen Kuntaliiton strategian 2017–2021 sekä Suomen Kuntaliitto ry:n ja KT Kuntatyönantajien talousarvioesitykset vuodelle 2017. Valtuusto päätti vuoden 2017 Suomen Kuntaliiton jäsenmaksun ja KT Kuntatyönantajien maksuosuudet. Lisäksi valtuusto hyväksyi kannanoton sote- ja maakuntauudistuksesta.

Valtuuston puheenjohtaja on kansanedustaja Mauri Pekkarinen (kesk.) Jyväskylästä. Ensimmäinen varapuheenjohtaja on kansanedustaja Mika Kari (sd.) Lahdesta ja toinen varapuheenjohtaja on kansanedustaja Sampsa Kataja (kok.) Porista.

Hallitus

Hallitus edustaa liittoa sekä huolehtii liiton hallinnosta ja taloudesta. Hallituksessa on 15 jäsentä ja 15 vara-

jäsentä, jotka myös osallistuvat hallituksen työskentelyyn.

Hallituksen puheenjohtajana toimii kansanedustaja Sirpa Paatero (sd.) Kotkasta. Hallituksen ensimmäisenä varapuheenjohtajana toimii kaupunginjohtaja Markku Andersson (kok.) Jyväskylästä ja toisena varapuheenjohtajana kansanedustaja Tapani Tölli (kesk.) Tyrnävältä.

Hallituksen työvaliokuntaan kuuluu kuusi jäsentä. Työvaliokunnan tehtävänä on valmistella hallituksen käsittelemiä asioita.

Hallitus kokoontui vuonna 2016 kaikkiaan 9 kertaa ja hallituksen työvaliokunta 20 kertaa.

Varatoimitusjohtaja Timo Kietäväinen irtisanoutui varatoimitusjohtajan tehtävästä tultuaan valituksi Kevan toimitusjohtajaksi. Kuntaliiton hallitus valitsi kokouksessaan 25.5.2016 Kuntaliitolle uudeksi varatoimitusjohtajaksi varatuomari, oikeustieteen maisteri Timo Reinan.

Neuvottelukunnat

Hallituksen apuna erityisesti asiantuntijatehtäviä varten toimivat pienten kuntien neuvottelukunta ja ruotsinkielinen neuvottelukunta. Neuvottelukunnat antavat hallitukselle ja valtuustolle omat toimintakertomuksensa.

KT Kuntatyönantajien valtuuskunta

Työmarkkina-asioissa ylintä päätösvaltaa käyttää valtiovarainministeriön nimeämä KT Kuntatyönantajien valtuuskunta. Nykyisen valtuuskunnan toimikausi on 1.10.2013–30.9.2017. Valtuuskuntaan kuuluu 11 jäsentä, joista jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Valtuuskunnan puheenjohtajana toimii apulaiskaupunginjohtaja Ritva Viljanen ja varapuheenjohtajina lääkäri Jaana Ylä-Mononen sekä palvelujohtaja Jorma Haapanen.

Kuntaliiton hallituksen, työvaliokunnan ja valtuuston jäsenet

Hallituksen jäsenet

Varsinaiset jäsenet

Paatero Sirpa, Kotka, pj.	SDP
Andersson Markku, Jyväskylä, I vpj.	Kok.
Tölli Tapani, Tyrnävä, II vpj.	Kesk.
Feldt-Ranta Maarit, Raasepori	SDP
Hautala Lasse, Kauhajoki	Kesk.
Kankaanniemi Toimi, Uurainen	PerusS
Korhonen Martti, Oulu	Vas.
Krohn Minerva, Helsinki	Vihr.
Mäkinen Tapani, Vantaa	Kok.
Raatikainen Kaisa, Keitele	Kesk.
Rautio Sari, Hämeenlinna	Kok.
Räsänen Joona, Lohja	SDP
Salmi Pekka, Tampere	SDP
Snellman Anne, Oulu	PerusS
Tujunen Taru, Porvoo	Kok.

Varajäsenet

Heikkinen Ari, Oulu	Vihr.
Korhonen Ari, Raisio	SDP
Lankinen Sari, Kouvola	Kesk.
Lehtonen Harri, Eura	SDP
Manninen Anneli, Seinäjoki	PerusS
Nousiainen Pekka, Savonlinna	Kesk.
Parkkinen Sanna, Liperi	SDP
Pohjola Tuija, Oulu	SDP
Puhakka Sirpa, Helsinki	Vas.
Randell Aleks, Turku	Kok.
Riihelä Jouni, Mikkeli	Kok.
Rissanen Laura, Helsinki	Kok.
Talvitie Mari-Leena, Oulu	Kok.
Taponen Merja, Janakkala	Kesk.
Ylhäinen Taito, Masku	PerusS

Hallituksen työvaliokunnan jäsenet

Varsinaiset jäsenet

Paatero Sirpa, Kotka, pj.	SDP
Andersson Markku, Jyväskylä, I vpj.	Kok.
Tölli Tapani, Tyrnävä, II vpj.	Kesk.
Kankaanniemi Toimi, Uurainen	PerusS
Korhonen Martti, Oulu	Vas.
Krohn Minerva, Helsinki	Vihr.

Henkilökohtaiset varajäsenet

Feldt-Ranta Maarit, Raasepori	SDP
Rautio Sari, Hämeenlinna	Kok.
Hautala Lasse, Kauhajoki	Kesk.
Snellman Anne, Oulu	PerusS
Puhakka Sirpa, Helsinki	Vas.
Heikkinen Ari, Oulu	Vihr.

Valtuuston jäsenet

Varsinaiset jäsenet

Pekkarinen Mauri, Jyväskylä, pj.
Kari Mika, Lahti, I vpj.
Kataja Sampsa, Pori, II vpj.
Ammond Jukka, Jyväskylä
Arve Minna, Turku
Autto Heikki, Rovaniemi
Avaskari Anu, Inari
Granberg-Haakana Charlotte, Helsinki
Grankulla Sven, Luoto
Halonen Hilikka, Kemi
Happonen Aarno, Heinävesi
Harjumaaskola Jarkko, Hamina
Heinonen Kimmo, Seinäjoki
Hellén Ulla, Pietarsaari
Hentunen Mika, Espoo
Herlevi Reino, Kokkola
Hertell Sirpa, Espoo
Honkanen Hannah, Hamina
Ittonen Jarmo, Pietarsaari
Jalonen Vesa, Eurajoki
Jämsä-Uusitalo Vaili, Oulu

Henkilökohtaiset varajäsenet

Lahtinen Merja, Jämsä	Kesk.
Jalovaara Ville, Helsinki	SDP
Vepsä Kimmo, Ulvila	Kok.
Mäkinen Tuija, Jyväskylä	Vihr.
Virolainen Anne-Mari, Lieto	Kok.
Aikio-Tallgren Paula, Tornio	Kok.
Kaisanlahti Janne, Kemijärvi	Kesk.
Rantala Marcus, Helsinki	RKP
Rentola Hanne, Sulkava	KD
Lappalainen Mauri, Tornio	SDP
Virtanen Hilikka, Sulkava	SDP
Eloranta Maria, Kouvola	SDP
Koski Susanna, Vaasa	Kok.
Kuusikko Erkki, Isokyrö	SDP
Haverinen Timo, Iisalmi	SDP
Mikkola Silja, Kannus	Kesk.
Kokko Hannu, Vantaa	Vihr.
Jussila Jorma, Kangasala	KD
Träskelin Jerry, Loviisa	Vas.
Juhantalo Kauko, Kankaanpää	Kesk.
Turkila Juha, Lappeenranta	PerusS

Järvenpää Heikki, Lappeenranta	Telkkä Tuomas, Lappeenranta	Kok.
Karjalainen Minna, Kuhmo	Seppänen Juhani, Suomussalmi	Kok.
Kauppinen Markku, Joensuu	Kankkunen Jukka, Kitee	Kesk.
Keränen Pertti, Tervola	Minkkinen Mirja, Konnevesi	Vas.
Kirjavainen Marika, Kotka	Sipiläinen Kirke, Kouvola	Kok.
Koivisto Anna-Liisa, Lieto	Huittinen Ulla, Salo	Kesk.
Kokko Annika, Hyvinkää	Untamo Lauri, Tuusula	Kok.
Konttas Ari, Espoo	Noro Tiina, Vihti	Kok.
Korpela Simo, Pori	Loponen Marjo, Lahti	KD
Kotioja-Partanen Marjo, Forssa	Takala Riitta, Riihimäki	Kok.
Kuikka Seija, Mikkeli	Partio Ismo, Mäntyharju	Kesk.
Kuisma Juha, Lempäälä	Kärkelä Pilvi, Kihniö	Kesk.
Laaninen Timo, Helsinki	Kolbe Laura, Helsinki	Kesk.
Lehtosalo-Lönnberg Eevakaisa, Sysmä	Suhoonen Kaarina, Lahti	Kesk.
Malmgren Varpu-Leena, Vihti	Lehtimäki Jukka, Pukkila	Kesk.
Marjeta Ari, Lieksa	Muukkonen Birgitta, Kitee	SDP
Markkanen Sallamaarit, Siilinjärvi	Sistonen Eero, Rantasalmi	Kesk.
Merikoski Riku, Vantaa	Pursiainen Terho, Järvenpää	Vihr.
Mikkonen Krista, Joensuu	Pöntinen Minna, Mikkeli	Vihr.
Minkkinen Minna, Tampere	Yrttiaho Johannes, Turku	Vas.
Mulari Keijo, Suomussalmi	Törmänen Anni-Inkeri, Sotkamo	Kesk.
Myllykangas Sari, Hämeenlinna	Hildén Sirkku, Lahti	SDP
Männistö Lasse, Helsinki	Andersson Hennariikka, Helsinki	Kok.
Nenonen Antero, Tohmajärvi	Törmälä Anssi, Joensuu	Kok.
Niinistö Jaakko, Vantaa	Niemelä Arja, Vantaa	PerusS
Nurmo Mikko, Valkeakoski	Hanweg Harri, Kangasala	PerusS
Ojanen Petri, Janakkala	Holopainen Hanna, Lappeenranta	Vihr.
Parhankangas Kirsi, Hämeenkyrö	Inkeroinen Elina, Hamina	Kok.
Peltomaa Iiris, Pyhärinta	Hannula Juhani, Mynämäki	PerusS
Pitko Eeva-Riitta, Kotka	Lindell Harri, Helsinki	PerusS
Puurunen Kirsti, Iisalmi	Kyllönen Sari, Kajaani	Vas.
Rissanen Helena, Pirkkala	Ahonen Jussi, Ylöjärvi	SDP
Rundgren Mikko, Kolari	Sonntag Ritva, Kemi	Kesk.
Ruotsalainen Pauli, Kuopio	Kulin Sirpa, Kuopio	PerusS
Saarinen Pauli, Honkajoki	Järvenpää Susanna, Siikainen	PerusS
Saarinen Sari, Keuruu	Partanen Pauli, Jyväskylä	Kok.
Sahala Eila, Jämsä	Ronkainen Jari, Hollola	PerusS
Sankilampi Jaana, Rovaniemi	Forsblom Tuula, Forssa	PerusS
Sarlund Katri, Turku	Ingervo Sirkku, Helsinki	Vihr.
Sillanpää Minttu, Vantaa	Järvinen Pekka, Lahti	Vas.
Simonen Pekka, Oulu	Laasonen Mira, Pieksämäki	Kok.
Sinisalo Pekka M., Kirkkonummi	Slunga-Poutsalo Riikka, Lohja	PerusS
Stenman Ulf, Luoto	Kemetter Sara, Maarianhamina	Åland
Suomi Kimmo, Jyväskylä	Björklund Mikaela, Närpiö	RKP
Taipale Kaarin, Helsinki	Kalmari Leena, Laukaa	SDP
Toppinen Taisto, Kuopio	Ranne Matti, Kaarina	SDP
Tuomela Pirjo-Riitta, Harjavalta	Berg-Väänänen Nelli, Kuopio	Kok.
Törmi Paavo, Raahe	Lepola Kaisa, Forssa	SDP
Usvasuo Tea, Ruokolahti	Lievetmursu Helena, Kempele	SDP
Vihavainen Kristiina, Lieto	Arola Tapio, Lappeenranta	Kesk.
Viljanen Ilkka, Lahti	Lahtinen Seppo, Siikainen	SDP
Walls Anders, Raasepori	Vekka Tapio, Hämeenlinna	Kok.
Wilén-Jäppinen Tiina, Imatra	Liljestrand Tom, Loviisa	RKP
Yksjärvi Kari, Jyväskylä	Salenius Pentti, Luumäki	SDP
	Lehto Taina, Vaasa	Vas.

Suomen Kuntaliitto-konsernin tilinpäätös ja toimintakertomus 2016

Suomen Kuntaliitto ry:n (Y-tunnus 0926151-4) konsernitiilinpäätökseen sisältyy Kuntaliiton oman ja KT Kuntatyönantajien tilinpäätöksen lisäksi KL-Kunta-hankinnat Oy:n sekä Kuntaliiton omistaman Kuntaliitto Holding -konsernin tilinpäätökset. Kuntaliiton toimintaa on selvitetty vuosikertomuksessa erikseen ja toiminnasta on lisäksi annettu erillinen raportti valtuustolle. KT Kuntatyönantajien tuottojen ja kulujen yhteismäärä sisältyy Kuntaliiton tilinpäätökseen.

Suomen Kuntaliitto ry:n (emoyhdistys) tilinpäätös

Kuntaliiton tilinpäätöksen tulos on -37 212 264,08 euroa alijäämäinen.

Konsernin ja emoyhdistyksen tilinpäätösten keskeiset tiedot ovat seuraavat:

Tulos	2016 (1000 euroa)	2015 (1000 euroa)
Tilikauden ali-/ylijäämä (konserni)	-53 616	3 003
Suomen Kuntaliitto ry:n tilikauden ali-/ylijäämä (emoyhdistys)	-37 212	3 640
Tytäryhtiöiden jakamat osingot yhteensä	1 550	1 500
Liikevaihto	2016	2015
Varsinainen toiminta (konserni)	12 849	13 832
Suomen Kuntaliitto ry (emoyhdistys)	5 098	5 219
Varainhankinta (emoyhdistys)	18 943	18 928
Taseet	2016	2015
Taseen loppusumma (konserni)	118 127	173 671
Suomen Kuntaliitto ry (emoyhdistys)	101 339	134 901
Henkilökunta (keskimäärin)	2016	2015
Henkilökunta (konserni)	982	980
Henkilökunta (Kuntaliitto)	165	181
Henkilökunta (KT Kuntatyönantajat)	54	48
Henkilökunta (tytäryhtiöt)	763	751

Liiton sijoitus- ja rahoitustoiminta on 119 442 273 euroa ylijäämäinen. Kuntaliiton varainhankinta perustuu sääntöjen mukaiseen ja valtuuston hyväksymään jäsenmaksuun, jonka suuruus on 17 070 973 euroa. Kuntayhtymät maksoivat lisäksi jäsenmaksurahoitteista palvelua vastaavista palveluista erillistä palvelumaksua, jonka suuruus on 1 871 995 euroa.

Kuntaliiton tilikauden kulujäämä ennen sijoitus- ja rahoitustoimintaa on -156 654 537 euroa.

KT Kuntatyönantajien tilityksen mukaiset tulot ja menot ovat 8 220 886 euroa.

Muutokset konsernirakenteessa

Suomen Kuntaliiton valtuuston päätöksellä perustettiin Suomen kuntasäätiö sr. Kuntasäätiön tarkoituksena on kuntien elinvoimaisuuden ja demokratian sekä muiden pyrkimysten edistäminen ja kuntien itsehallinnon vahvistaminen. Kuntasäätiölle lahjoitettiin peruspääoma ja muuksi omaksi pääomaksi keskinäisen kiinteistöosakeyhtiö Kuntatalo Oy:n koko osakekanta sekä Kuntaliiton omistamien Ekokem Oyj:n osakkeista saatu myyntihinta.

Toiminnan ja talouden riskit

Kunta- ja maakuntakenttää koskeva keskeinen rakenteiden ja lainsäädännön muutostyö jatkuu. Tämä aiheuttaa haasteita koko kuntakentälle ja edellyttää liitolta keskeistä roolia yhteiskunnallisena toimijana.

Kuntaliiton sijoitussuunnitelmassa on vahvistettu sijoitussalkun sijoitustuotteittaiset ja alueelliset valinnat. Tässä on pyritty löytämään mahdollisimman hyvä tuottotaso normaalitilanteessa käyttäen yleisiä riski-tuottoperiaatteita.

Liiton sijoitussuunnitelmassa on vahvistettu sijoitussalkun sijoitustuotteittaiset ja alueelliset valinnat. Tässä on pyritty löytämään mahdollisimman hyvä tuottotaso normaalitilanteessa käyttäen yleisiä riski-tuottoperiaatteita.

Yleinen talousympäristö on edelleen heikentynyt ja tämä luo paineita kuntien talouteen. Tällä voi olla vaikutuksia myös liiton toimintaedellytyksiin.

Vuoden 2017 toiminta ja talous

Vuoden 2017 talousarviossa on Kuntaliiton toiminnallisen tuloksen arvioitu olevan noin 331 200 euroa ylijäämäinen sijoitus- ja rahoitustuottojen jälkeen.

Kuntaliiton sääntöihin tehdyt muutokset on rekisteröity Patentti- ja rekisterihallituksessa 16.3.2016.

Henkilökunta

Kuntaliiton palveluksessa oli tilivuoden 2016 lopussa 224 henkilöä, joista 54 henkilöä hoiti KT Kuntatyöntekijien tehtäviä. Palkkojen ja välittömien henkilöstöivukulujen yhteismäärä oli 16 129 927 euroa. Tässä on KT Kuntatyöntekijien osuus 4 281 802 euroa. Henkilöstökertomus on erillisenä julkaisuna.

Ympäristönsuojelu

Kuntaliitto vaikuttaa ympäristöpäämäärien toteutumiseen edunvalvonnan kautta. Tässä pyritään tunnistamaan ja ottamaan huomioon kuntien kannalta olennaiset ympäristökysymykset ja ne pyritään sisällyttämään Kuntaliiton neuvontapalveluihin.

Kuntaliiton osalta merkittävimmät vaikutukset liittyvät Kuntatalon energian, veden, ym. kulutukseen sekä jätteiden käsittelyyn, joiden osalta haetaan ympäristöystävällisiä ratkaisuja mm. meneillään olevassa Kuntalon remontissa.

Hallitus ehdottaa, että Suomen Kuntaliitto ry:n 2016 tilikauden alijäämä -37 212 264,08 euroa vähennetään omasta pääomasta.

Helsingissä 27.4.2017

Paatero Sirpa
puheenjohtaja

Andersson Markku
Tölli Tapani
Feldt-Ranta Maarit
Hautala Lasse
Kankaanniemi Toimi
Korhonen Martti
Krohn Minerva
Mäkinen Tapani
Raatikainen Kaisa
Rautio Sari
Räsänen Joona
Salmi Pekka
Snellman Anne
Tujunen Taru

Suomen Kuntaliitto

Tuloslaskelma

Varsinainen toiminta		2016	2015
Kunnallinen edunvalvonta			
Tuotot		5 097 532,94	5 219 221,36
Kulut			
Henkilöstökulut	-11 848 124,35		-13 437 634,53
Poistot	-31 421,61		-28 058,27
Muut kulut	-168 815 491,98	-180 695 037,94	-13 570 340,67
		-175 597 505,00	-27 036 033,47
			-21 816 812,11
KT Kuntatyöntantajat			
Tuotot		8 220 886,27	6 136 828,71
Kulut			
Henkilöstökulut	-4 281 802,40		-3 911 002,17
Poistot	-248 385,14		-11 028,56
Muut kulut	-3 690 698,73	-8 220 886,27	-2 214 797,98
		0,00	-6 136 828,71
			0,00
Kulujäämä		-175 597 505,00	-21 816 812,11
Varainhankinta			
Tuotot		18 942 967,62	18 928 157,98
Kulujäämä		-156 654 537,38	-2 888 654,13
Sijoitus- ja rahoitustoiminta			
Tuotot	121 106 027,62		9 928 167,63
Kulut	-1 663 754,32	119 442 273,30	-3 399 687,81
			6 528 479,82
Tuotto-/Kulujäämä		-37 212 264,08	3 639 825,69
Tilikauden ylijäämä		-37 212 264,08	3 639 825,69

Suomen Kuntaliitto

Tase

Vastaavaa	31.12.2016	31.12.2015
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	7 439,96	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	115 237,17	115 237,17
Koneet ja kalusto	198 531,28	138 945,63
Muut aineelliset hyödykkeet	346 691,80	346 691,80
	660 460,25	600 874,60
Sijoitukset		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	35 343 366,67	44 489 018,65
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	3 583 386,90	22 683 910,37
Osuudet omistusyhteyserityksissä	0,00	8 572 846,95
Muut osakkeet ja osuudet	972 848,83	972 848,83
Muut saamiset	535 718,58	535 718,58
	40 435 320,98	77 254 343,38
Pysyvät vastaavat yhteensä	41 103 221,19	77 855 217,98
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Valmiit tuotteet/tavarat	71 247,52	101 589,41
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 029 746,41	897 539,16
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	206 346,53	976 083,25
Muut saamiset, lyhytaikainen	1 822 037,66	70 787,67
Siirtosaamiset	736 340,54	333 479,55
	3 794 471,14	2 277 889,63
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	56 247 981,30	54 634 866,67
Rahat ja pankkisaamiset	122 229,39	31 526,71
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	60 235 929,35	57 045 872,42
Vastaavaa yhteensä	101 339 150,54	134 901 090,40

Suomen Kuntaliitto

Tase

Vastattavaa	31.12.2016	31.12.2015
Peruspääoma	16 818 792,65	16 818 792,65
Muu oma pääoma	92 406 001,97	88 766 176,28
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-37 212 264,08	3 639 825,69
OMA PÄÄOMA	72 012 530,54	109 224 794,62
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	9 386 000,00	11 443 700,00
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	8 394 145,54
Saadut ennakot	515 382,82	416 349,20
Ostovelat	635 538,41	512 453,78
Velat saman konsernin yrityksille	14 738 863,70	1 200 287,89
Muut velat	432 983,13	417 855,17
Siirtovelat	3 617 851,94	3 291 504,20
	19 940 620,00	14 232 595,78
Vieras pääoma yhteensä	19 940 620,00	14 232 595,78
Vastattavaa yhteensä	101 339 150,54	134 901 090,40

Kuntaliitto-konserni

Tuloslaskelma (1000 euroa)

	Liitetiedot			
Varsinainen toiminta	1-3	2016		2015
Kunnallinen edunvalvonta				
Tuotot		12 849		13 832
Kulut				
Henkilöstökulut	-16 438		-18 937	
Poistot	-684		-1 185	
Muut kulut	-168 593	-185 715	-11 329	-31 451
		-172 866		-17 619
KT Kuntatyönantajat				
Tuotot		8 221		6 137
Kulut				
Henkilöstökulut	-4 282		-3 911	
Poistot	-248		-11	
Muut kulut	-3 691	-8 221	-2 215	-6 137
		0		0
Kulujäämä		-172 866		-17 619
Varainhankinta				
Tuotot		18 943		18 928
Kulujäämä		-153 923		1 309
Sijoitus- ja rahoitustoiminta	4			
Tuotot	181 131		78 847	
Kulut	-80 825	100 306	-77 153	1 694
Tilikauden ali-/ylijäämä		-53 616		3 003

Kuntaliitto-konserni

Tase (1000 euroa)

VASTAAVAA	Liitetiedot	31.12.2016	31.12.2015
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	6		
Aineettomat oikeudet		93	236
Muut pitkävaikutteiset menot		399	443
Konserniliikearvo		6 712	7 205
			7 759
Aineelliset hyödykkeet	7		
Maa- ja vesialueet		227	1 264
Rakennukset ja rakennelmat		10	15 193
Koneet ja kalusto		3 021	3 383
Muut aineelliset hyödykkeet		372	367
			20 207
Sijoitukset	8		
Osuudet saman konsernin yrityksissä			
Lainasaamiset		536	536
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä		531	35 905
Osakkeet ja osuudet		1 735	1 653
Pysyvät vastaavat yhteensä		13 636	66 738
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus			
Aineet ja tarvikkeet		27	50
Valmiit tuotteet/tavarat		71	102
			151
Lyhytaikaiset saamiset	10		
Myyntisaamiset		16 264	13 853
Lainasaamiset		137	24
Siirtosaamiset		10 412	8 662
Muut saamiset		2 415	772
			23 310
Rahoitusarvopaperit	11		
Muut arvopaperit		61 425	56 044
			56 044
Rahat ja pankkisaamiset		13 739	27 427
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		104 491	106 933
Vastaavaa yhteensä		118 127	173 671

Kuntaliitto-konserni

Tase (1000 euroa)

VASTATTAVAA	Liitenro	31.12.2016	31.12.2015
OMA PÄÄOMA	12		
Peruspääoma		16 819	16 819
Edell. tilikausien ylijäämä		107 275	101 146
Tilikauden ali-/ylijäämä		-53 616	3 003
		70 478	120 967
VÄHEMMISTÖOSUUS		53	97
PAKOLLISET VARAUKSET	13	9 653	11 738
VIERAS PÄÄOMA	14		
Pitkäaikainen		4 037	5 028
Laskennalliset verovelat		283	248
		4 320	5 276
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Saadut ennakot		5 617	5 246
Ostovelat		4 287	3 771
Lainat rahoituslaitoksilta		7 369	9 786
Siirtovelat		12 428	12 769
Muut lyhytaikaiset velat		3 923	4 021
		33 623	35 593
Vieras pääoma yhteensä		37 943	40 869
Vastattavaa yhteensä		118 127	173 671

Suomen Kuntaliitto-konserni

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Suomen Kuntaliiton tilinpäätös ja konsernitiilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain ja muiden tilinpäätösten laadintaan vaikuttavien säännösten mukaan.

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden arvostus	
Rakennukset	20–30 vuotta
Rakennuksissa olevat koneet	20–30 vuotta
Tutkimusalus	15 vuotta
Laboratoriokalusto	7 vuotta
Toimistokalusteet	7 vuotta
Ajoneuvot	4 vuotta
ATK-laitteet	3 vuotta
Ohjelmistot	5 vuotta
Liikearvo	5 vuotta
Konsernin liikearvo	5–10 vuotta*
Muut pitkävaikutteiset menot	5 vuotta

* Konsernin liikearvon vaikutusaika on katsottu olevan 10 vuotta 5 vuoden sijaan.

KT Kuntatyöntantajien käyttöomaisuushankinnat poistetaan kokonaan hankintavuonna tilivuositain tasattavien kunta-kohtaisten maksuusuksien vuoksi.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on aktivoitu varovaisuuden periaatetta noudattaen välittömään hankintamenoonsa tai sitä alempaan todennäköiseen myyntihintaan.

Pitkän valmistusajan vaativien hankkeiden tuloutus

FCG-konserni: Projektit, joilla on kiinteä budjetti, kirjataan tuotoksi tehdyn työn mukaan varovaisesti siihen asti kun budjettia on käytettävissä. Budjetin ylittävät työt ja kulut kirjataan projektin kuluksi. Näitä vastaavia tuotteita ei jakseta. Muut hankkeet tuloutetaan juoksevasti laskutuksen mukaan.

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot on kirjattu vuosikuluksi niiden syntymisvuonna.

Sijoitus- ja rahoitusomaisuuden arvostus

Sijoitus- ja rahoitusomaisuuden arvopaperit on arvostettu hankintamenoon tai sitä alempaan markkinahintaan.

Konsernitiilinpäätöksen laajuus

Suomen Kuntaliiton konsernitiilinpäätökseen sisältyy Kuntaliiton oman ja KT Kuntatyöntantajien lisäksi liiton kokonaan omistamien tytäryhtiöiden KL-Kuntahankinnat Oy:n tilinpäätökset sekä Kuntaliiton 100 % omistaman Kuntaliitto Holding-konsernin tilinpäätös. Konsernitiilinpäätökseen ei ole yhdistelty SIPU AB-nimistä 60 %:sti omistettua yhtiötä. Yhdistelemättä jättäminen perustuu kirjanpitolain 6 luvun 3 pykälän 1. kohtaan.

Ekokemien Oyj:n osakkeet myytiin Fortum Oyj:lle ja niistä saatu kauppahinta lahjoitettiin vuonna 2016 perustetulle Suomen Kuntasäätiölle. Tilikaudella lahjoitettiin Kuntasäätiölle myös peruspääoma ja Kuntatalo Oy:n koko osakekanta. Näin ollen Kuntatalo Oy ei enää kuulu konserniin.

Konsernitiilinpäätöksen laskentaperiaatteet

Konsernin sisäinen omistus on eliminoitu hankintameno-

netelmällä. Konsernin sisäiset saamiset ja velat sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu.

Osakkuusyhtiöt on yhdistetty pääomaosuusmenetelmällä. Omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyhtiön tilikauden tuloksesta on esitetty rahoitus- ja sijoituserissä.

Tuloslaskelmassa tytäryhtiöt on yhdistetty siihen toimintoon, johon ne luonteensa vuoksi kuuluvat. KL-Kuntahankinnat Oy, KL-Kustannus Oy, KL-Tarkastuspalvelut Oy, Kuntaliitto Holding Oy ja Kuntaliitto Palvelut Oy liiton varsinaiseen toimintaan, FCG Finnish Consulting Group -konserni ja sen tytäryhtiöt sekä Kunta-Efeko Oy sijoitustoimintaan.

Toimintokohtaisiin eriin tuotoiksi ja kuluiksi yhdistetään tytäryhtiöiden tuotot tuottoihin ja kulut ao. kuluihin. Toimintanaaloille on kohdistettu toiminnan erilliskulut. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi yhdistetään tytäryhtiöiden rahoitustuotot ja -kulut sekä sijoitustoimintaa palvelevien tytäryhtiöiden tulot.

Tuloverot

Verot on esitetty sijoitustoiminnan kuluina.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset

Kertyneistä poistoeroista on laskettu laskennallinen verovelka.

Valuuttamääräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Noteeraamattomien valuuttojen osalta on käytetty liikepankkien ohjeellisia kursseja. Ulkomaisten konserniyhtiöiden tuloslaskelmat on muutettu tilikauden keskikurssiin ja ja taseet on muutettu euromääräisiksi tilinpäätöspäivän kurssiin ja kurssiero sisältyy tilikauden voittoon.

Konsernin sisäisen omistuksen eliminoinnista syntyvä muuntoero on esitetty edellisten vuosien voittovaroissa.

Eläkevastuu

Kuntaliiton ja sen tytäryhtiöiden palveluksessa olevien henkilöiden eläketurva on järjestetty Kevan kautta, lukuun ottamatta FCG Finnish Consulting Group Oy:tä, jonka eläkevaikutukset on hoidettu työeläkevakuutusyhtiöiden kautta.

Kevan valtuuskunta vahvistaa vuosittain eläkemenoperusteisen eläkemaksun kokonaismäärän. Kokonaismäärä jaetaan jäsenyhteisöjen maksettavaksi sen perusteella, miten paljon nyt maksussa olevista eläkkeistä on kertynyt kunkin jäsenyhteisön palveluksessa ennen vuotta 2005 tehdystä työstä. Eläkemenoperusteisen eläkemaksun kokonaismäärä vuonna 2016 on yhteensä 880 miljoonaa euroa (vuonna 2015 yhteensä 946 miljoonaa euroa). (Lähde: Keva.fi)

Kuntaliiton ja KL-Kustannus Oy:n eläkevastuu on arvioitu Finanssivalvonnan säännösten mukaan tehdyn laskelman perusteella ja kirjattu pakolliseksi varaukseksi. Kuntaliiton vastuun kokonaismääräksi on arvioitu 9,4 milj. euroa. Tästä varauksesta on vähennetty KT Kuntatyöntantajien lainsäädännön perusteella, kuntien vastuulla oleva 1,4 milj. euroa.

Koko konsernin eläkemenoperusteisen varauksen määrä on tilinpäätöshetkellä 8,1 milj. euroa. Eläkevastuu KUOL:n ulkopuolisista varhennetuista eläkkeistä esitetään pakollisena varauksena. Liitolla ei ole muita kattamattomia eläkevastuita.

Tuloslaskelman liitetiedot (1000 €)

1 Liitetiedot henkilöstöstä

	Konserni 2016 henkilöä	Konserni 2015 henkilöä	Emoyhdistys 2016 henkilöä	Emoyhdistys 2015 henkilöä
Henkilöstön lukumäärä keskimäärin	982	980	219	229
KT Kuntatyöntekijien osuus	48	48	54	48
Henkilöstökulujen erittely	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhdistys 2016	Emoyhdistys 2015
Palkat ja palkkiot	-47 962	-45 830	-14 080	-13 674
Eläkekulut	-6 521	-8 122	-1 249	-3 090
Muut henkilösivukulut	-2 967	-2 308	-801	-584
Henkilöstökulut	-57 450	-56 259	-16 130	-17 349
Henkilöstökulut sisältyvät tuloslaskelmaan seuraavasti:				
Kunnallinen edunvalvonta	-16 438	-18 937	-11 848	-13 438
KT Kuntatyöntekijät	-4 282	-3 911	-4 282	-3 911
Sijoitustoiminta	-36 731	-33 412	0	0
	-57 450	-56 259	-16 130	-17 349
Johdon palkat ja palkkiot				
Johdon palkat, hallituksen, työvaliokunnan ja valtuuston palkkiot	2 599	2 248	869	884

2 Poistot

	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhdistys 2016	Emoyhdistys 2015
Poistojen kokonaismäärä				
Aineettomat hyödykkeet	-3 010	-1 903	2	0
Rakennukset ja rakennelmat	-7	-3 258	0	0
Koneet ja kalusto	-1 144	-903	277	-39
	-4 161	-6 064	280	-39
Poistot sisältyvät tuloslaskelman eriin seuraavasti:				
Kunnallinen edunvalvonta	-684	-1 185	31	-28
KT Kuntatyöntekijät	-248	-11	248	-11
Sijoitustoiminta	-3 228	-4 869	0	0
	-4 161	-6 064	280	-39

3 Kokonaistuotot ja -kulut

	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhdistys 2016	Emoyhdistys 2015
Varsinaisen toiminnan tuotot	21 070	19 969	13 318	11 356
Varainhankinta	18 943	18 928	18 943	18 928
Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot	181 131	78 847	121 106	9 928
Satunnaiset tuotot	0	0	0	0
Tuotot yhteensä	221 144	117 744	153 367	40 212
Varsinaisen toiminnan kulut	-193 936	-37 588	-188 916	-33 173
Sijoitus- ja rahoitustoiminnan kulut	-80 825	-77 153	-1 664	-3 400
Satunnaiset kulut	0	0	0	0
Kulut yhteensä	-274 760	-114 741	-190 580	-36 573
Tilikauden tulos	-53 616	3 003	-37 212	3 640

3.1 Tilintarkastajan palkkiot

	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhdistys 2016	Emoyhdistys 2015
Tilintarkastuspalkkiot	148	166	40	39
Veroneuvonta	241	293	193	76
Muut palkkiot	5	13	5	13
	394	472	238	129

4 Sijoitus- ja rahoitustoiminta

	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhdistys 2016	Emoyhdistys 2015
Tuotot				
Osinkotuotot	1 607	112	1 607	2 525
Korkotuotot	124	151	127	222
Myyntivoitot	1 205	2 563	1 205	2 563
Arvonpalautukset rahoitusarvopapereista	1 417	907	1 363	907
Muut rahoitustuotot	99 495	1 015	116 804	3712
Tuotot yhteensä	103 848	4 747	121 106	9 928
Kulut				
Arvonlennukset pysyvien vast. sij.	0	-839	0	0
Korkokulut	-45	-43	-33	-46
Muut rahoituskulut	-894	-1 642	-690	-1962
Myyntitappiot, arvopaperit	-64	-680	-64	-100
Arvonlennukset rahoitusarvopapereista	-722	-1 327	-876	-1 291
Kulut yhteensä	-1 725	-4 532	-1 664	-3 400
Liiketoiminnan tulos	-1 779	-780		
Osuus osakkuusyhtiön tuloksesta	-37	2 259		
Yhteensä	-1 816	1 478		
Sijoitus- ja rahoitustoiminta yhteensä	100 306	1 694	119 442	6 528
Liiketoiminta eriteltynä				
Liikevaihto	76 602	71 561		
Liiketoiminnan muut tuotot	591	207		
Materiaalit ja palvelut	-16 156	-14 604		
Henkilöstö- ja muut henkilöstösivukulut	-36 731	-33 412		
Poistot ja arvonalentumiset	-3 228	-4 869		
Liiketoiminnan muut kulut	-21 141	-21 800		
Liikevoitto	-63	-2 917		
Rahoitustuotot ja -kulut	-417	2 766		
Verot	-1 347	-678		
Vähemmistön osuus	47	48		
Tilikauden voitto	-1 779	-780		
5 Tilinpäätössiirrot				
	Konserni 2016	Konserni 2015		
Tuloverot	-1393	-1137		
Laskennallisen verosaamisen muutos	-5	-11		
Poistoero	-29			
Ruotsin vapaaehtoinen varaus	55	-14		
	-1373	-1162		

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot (1000 €)

PYSYVÄT VASTAAVAT

6 Aineettomat hyödykkeet

	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhdistys 2016	Emoyhdistys 2015
Aineettomat oikeudet				
Hankintameno 1.1.	2 366	2 393	0	0
Lisäykset	19	65	10	0
Vähennykset	-352	-92	0	0
Hankintameno 31.12.	2 033	2 366	10	0
Kertyneet poistot ja arvonalennukset	-2 199	-2 057	0	0
Luovutusten kertyneet poistot	328	17	0	0
Tilikauden poisto	-97	-159	-2	0
Kertyneet poistot 31.12.	-1 968	-2 199	-2	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	65	167	7	0
Liikearvo				
Hankintameno 1.1.	1 116	1 110		
Lisäykset	0	0		
Vähennykset	-10	6		
Hankintameno 31.12.	1 106	1 116		
Kertyneet poistot ja arvonalennukset	-1 047	-1 004		
Luovutusten kertyneet poistot	8	-4		
Tilikauden poisto	-38	-39		
Kertyneet poistot 31.12.	-1 077	-1 047		
Kirjanpitoarvo 31.12.	29	69		
Konserniliikearvo				
Hankintameno 1.1.	16 442	10 779		
Vähennys	0	-1 826		
Lisäys, uudet tytäryhtiöt	0	1 698		
Lisäykset	1 691	5 792		
Hankintameno 31.12.	18 133	16 442		
Kertyneet poistot ja arvonalennukset	-8 684	-7 158		
Tilikauden poisto	-2 738	-1 525		
Kertyneet poistot 31.12.	-11 422	-8 684		
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 712	7 759		
Muut pitkävaikutteiset menot				
Hankintameno 1.1.	4 353	4 002		
Lisäykset	92	366		
Vähennykset	-71	-16		
Hankintameno 31.12.	4 374	4 353		
Kertyneet poistot ja arvonalennukset	-3 909	-3 733		
Luovutusten kertyneet poistot	71	3		
Tilikauden poisto	-137	-180		
Kertyneet poistot 31.12.	-3 975	-3 909		
Kirjanpitoarvo 31.12.	399	443		
7 Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet, liittymismaksut				
Hankintameno 1.1.	1 264	1 378	115	170
Luovutukset	-1 037	-114	0	-55
Hankintameno 31.12.	227	1 264	115	115
Kirjanpitoarvo 31.12.	227	1 264	115	115
Rakennukset ja rakennelmat				
Hankintameno 1.1.	21 708	24 973	0	0
Lisäykset	0	4 887	0	0
Luovutukset	-21 621	-8 153	0	0
Hankintameno 31.12.	87	21 708	0	0
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	-6 514	-9 521	0	0
Vähennysten/luovutusten kertyneet poistot	6 445	3 725	0	0
Tilikauden poisto	-7	-719	0	0
Kertyneet poistot 31.12.	-76	-6 514	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	10	15 193	0	0

	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhdistys 2016	Emoyhdistys 2015
Koneet ja kalusto				
Hankintameno 1.1.	11 091	11 830	261	262
Lisäykset	1 421	1 381	369	107
Lisäys, uudet tytäryhtiöt	206	117	0	0
Vähennykset yrityksen sis. siirrosta	0	-21	0	0
Vähennykset	-1 674	-2 216	-109	-108
Hankintameno 31.12.	11 044	11 091	521	261
Kertyneet poistot ja arvonalennukset	-7 708	-8 424	-122	-138
Kertyneet poistot, uudet tytäryhtiöt	-206	-22	0	0
Tilikauden poisto	-1 144	-903	-277	-39
Luovutusten kertyneet poistot	1 036	1 640	77	55
Kertyneet poistot 31.12.	-8 023	-7 708	-323	-122
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 021	3 383	199	139
Muut aineelliset hyödykkeet				
Hankintameno 1.1.	367	367	347	347
Lisäykset/vähennykset	5	0	0	0
Hankintameno 31.12.	372	367	347	347
8 Sijoitukset				
Hankintameno 1.1.	38 094	37 402	77 254	73 536
Lisäykset	82	2 261	23 541	6 050
Vähennykset	-35 373	-1 570	-60 360	-2 332
Hankintameno 31.12.	2 802	38 094	40 435	77 254

8.1 Kuntaliiton tytäryhtiöosakkeet

	Kpl	Konsernin- omistus- osuus %
KL-Kuntahankinnat Oy, Hki	2 500	100 %
Kuntaliitto Holding Oy, Hki	338 280	100 %

8.2 Omistukset konserniyrityksissä

	Kpl	Omistus- osuus %
Kuntaliitto Holding Oy tytäryhtiöt:		
Kuntaliitto Palvelut Oy, Helsinki	2500	100 %
KL-Tarkastuspalvelut Oy, Helsinki	4	100 %
Kunta-Efeko Oy, Helsinki	1 000	100 %
KL-Kustannus Oy, Helsinki	100	100 %
FCG Finnish Consulting Group Oy, Helsinki	18 480 538	100 %
FCG Finnish Consulting Group Oy tytäryhtiöt:		
FCG Koulutus Oy		100 %
FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy		100 %
FCG Konsultointi Oy		100 %
FCG International Oy		100 %
FCG International Danismanlik Hizmetleri Limited Sirketi, Turkki		100 %
FCG City Portal Oy		80 %
FCG-Datowell Oy		
Datowell Ab, Ruotsi		
Nirvaco AS, Norja		
FCG-Kuntarekry Oy, Helsinki		
DRG Medical Systems Oy		
FCG SIPI International AB, Ruotsi		
SIPI International AB, Ruotsi		100 %
SIPI AB, Ruotsi		60 %
Oma pääoma 31.8.2016	24 324	
Tulos 1.9.2015-31.8.2016	-27,11	
FCG Anzdec Ltd, Uusi Seelanti		100 %
FCG Oü Invicta, Viro		100 %
Finnish Consulting Group SRL, Romania		100 %
POVVIK AD		100 %
LLC Finnish Consulting Group, Ukraina		100 %
FCG Swedish Consulting AB, Ruotsi		100 %
Orgut Consulting AB, Ruotsi		100 %

Orgut Finland Oy	100 %
Orgut UK Ltd, Iso-Brinannia	100 %
Orgut Consulting Ltd, Kenia	98 %
Finnish Consulting Group Asia Pte. Ltd, Singapore	100 %

8.3 Osuudet omistusyhteisyrityksissä

	Konsernin- omistus- osuus %	Viimeksi laaditun tilinpäätöksen mukainen	
		oma pääoma	voitto/tappio
Oü Projektikeskus, Viro	27,3 %	2914	-1658
Kiinteistö Oy Södra Bergbacka	21,7 %	1442	-2
Gustavelund Oy	20,0 %	112	-184

	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhdistys 2016	Emoyhdistys 2015
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
9 Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet				
Hankintameno 1.1.	151	333	102	96
Lisäys	5	6	0	6
Vähennys	-58	-188	-30	0
Hankintameno 31.12.	333	382	96	279
10 Lyhytaikaiset saamiset				
10.1 Myyntisaamiset				
	16 264	13 853	1 030	898
10.2 Saamiset saman konsernin yrityksiltä				
Myyntisaamiset	0	0	85	74
Muut saamiset	0	0	121	902
			206	976
10.3 Siirtosaamiset ja muut lyhytaikaiset saamiset				
Muut lyhytaikaiset saamiset				
Kuntien maksusuudet	1 787	35	1787	35
Muut	628	772	16	16
	2 415	807	1802	51
Lyhytaikaisten siirtosaamisten olennaiset erät				
Projektirahoitus	8 331	7 134	526	159
Vuokrat	230	225	0	0
Palkkionpalautukset	32	32	32	32
Verosaamiset	284	237	0	0
Laskennallinen verosaaminen	53	59	0	0
Työttömyysvakuutuspalautus	37	51	37	51
Henkilöstöön liittyvät saamiset	448	443	66	55
Muut	996	447	94	57
	10 412	8 627	756	354
11 Rahoitusarvopaperit				
Muut arvopaperit	0	0		
Kirjanpitoarvo 31.12.	61 425	56 044	56 248	54 635
Markkina-arvo	70 873	63 345	65 538	61 936
	9 449	7 301	9 290	7 301

Rahoitusarvopaperit sisältävät pääasiassa julkisen kaupankäynnin kohteena olevia rahastosijoituksia. Rahoitusarvopaperit arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuun tai sitä alempaan markkina-arvoon.

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot (1000 €)

12 Oman pääoman ja rahastojen muutokset

	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhdistys 2016	Emoyhdistys 2015
Oman pääoman muutokset				
Peruspääoma 31.12.2015	16 819	16 819	16 819	16 819
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.1.	104 148	101 023	92 406	88 664
Oikaisut edellisten vuosien tulokseen	199	103	0	103
Muuntoero muutos	-143	20		
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	104 204	101 146	92 406	88 766
Tilikauden voitto (tappio)	-53 616	3 003	-37 212	3 640
Oma pääoma yhteensä	67 407	120 967	72 013	109 225

13 Pakolliset varaukset

Eläkevaraus	9 624	11 709	9 386	11 444
Muut pakolliset varaukset	29	29		
Varaukset ovat työntäjän maksamia lisäeläkkeitä varten sekä varautuminen eläkemenooperusteiseen maksuun	9 653	11 738		

14 Vieras pääoma

Vieraaseen pääomaan kuuluvat olennaiset erät

Lyhytaikainen vieras pääoma				
Projektitoimintaan liittyvät ennakot	5 617	5 246	515	416
Velat saman konsernin yrityksille				
Ostovelat	0	0	517	1200
Muut velat			14 222	0
			14 739	
Siirtovelkojen olennaiset erät				
Lomapalkkavelka sos.menoiin	8 422	8 518	3 103	2 962
Projektitoimintaan liittyvät velat	2 219	2 830	30	0
Verot	585	276	0	0
Muut siirtovelat	1 202	1 145	485	329
	12 428	12 769	3 618	3 292

15 Kuntaliiton taseeseen sisältyvät KT Kuntatyöntäjien saatavat ja velat

Lyhytaikaiset saatavat				
Myyntisaatavat			361	309
Muut saamiset			0	833
Maksuosuudet			1 787	35
Siirtosaamiset			165	140
			2 314	1 317
Pakolliset varaukset, eläkevastuut			467	476
Lyhytaikaiset velat				
Ostovelat			86	41
Muut velat			970	84
Lomapalkkavelka sosiaalimenoiin			723	650
Siirtovelat, muut			67	67
			2 314	1 317

16 Vakuudet ja vastuusitoumukset

	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhdistys 2016	Emoyhdistys 2015
Samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden puolesta annettu vakuus				
Yrityskiinnitykset *	15001	15 001	0	0
* Annettu rahoituslimiitin ja pankkitakausten vakuudeksi				
	Konserni 2016	Konserni 2015		
Leasingvastuut				
Leasing sopimusten maksamatta olevat määrät				
Erääntyy seuraavana vuonna	695	588		
Myöhemmin maksettavat	874	553		
Yhteensä	1 570	1 141		
Toimitilojen vuokravastuut				
Erääntyy seuraavana vuonna	2 979	2 840		
Myöhemmin maksettavat	17 123	16 803		
Yhteensä	20 103	19 643		
Koronvaihtosopimukset				
Käypä arvo	-37	-24		
Nimellisarvo	3 525	2 850		
Pitkäaikaiset lainat jotka erääntyvät 5 vuoden jälkeen				
Velat saman konsernin yhteisölle	2 389	20 425		
Muut velat	0	0		
Korvausvastuu				
Gustavelund-kokoushotellirakennuksen peruskorjauskustannukset enintään 500 000 euroa ja 70 % korjauskustannuksista.				
Kuntaliiton osuus 52,94 %		265		
Kuntaliitto Palvelut Oy:n osuus 47,06 %		235		
		500		

Lähipiiritapahtumia koskevat liitetiedot

Kuntaliitto-konsernin emoyhteisö on Suomen Kuntaliitto ry, jonka lähipiiriin kuuluvat yhteisöt ja säätiöt, joissa Suomen Kuntaliitto ry suoraan tai välillisesti käyttää määräysvaltaa tai huomattavaa vaikutusvaltaa, liiton ja yhtiöiden hallitusten jäsenet ja varajäsenet, liiton valtuuston puheenjohtajisto, liiton ja yhtiöiden toimitusjohtajat, varatoimitusjohtajat, liiton hallintojohtaja sekä heidän perheenjäsenensä sekä sellaiset yhtiöt, yhdistykset tai säätiöt joissa em. lähipiiriin kuuluva henkilö käyttää määräysvaltaa tai huomattavaa vaikutusvaltaa. Kaikki lähipiiriin kanssa tehdyt liiketoimet ovat olleet markkinaehtoisia.

Kunta-Efeko Oy:llä on FCG Finnish Consulting Group Oy:n kanssa sopimus, jossa FCG sitoutuu ostamaan Kunta-Efeko Oy:n henkilöstön työpanoksen ja vastineeksi vastaa näiden henkilöiden palkka-, toimitila- ja työvälinekustannuksista.

Konserniin kuuluvaa kirjanpitovelvollista koskevat liitetiedot

Suomen Kuntaliitto ry:n konsernitilinpäätös säilytetään osoitteessa:
Toinen linja 14 00530 Helsinki

Liite

Suomen Kuntaliitto

Tuloslaskelma (1000 euroa)

	Talousarvio					
Varsinainen toiminta	2016		2016		2015	
Kunnallinen edunvalvonta						
Tuotot	4 556		5 098		5 219	
Kulut						
Henkilöstökulut	-12 837		-11 848		-13 438	
Poistot	-28		-31		-28	
Muut kulut	-13 625	-26 490	-168 815	-180 695	-13 570	-27 036
	-21 934		-175 598		-21 817	
KT Kuntatyöntantajat						
Tuotot	7 520		8 221		6 137	
Kulut						
Henkilöstökulut	-4 150		-4 282		-3 911	
Poistot	0		-248		-11	
Muut kulut	-3 370	-7 520	-3 691	-8 221	-2 215	-6 137
	0		0		0	
Kulujäämä	-21 934		-175 598		-21 817	
Varainhankinta						
Tuotot	18 928		18 943		18 928	
Kulujäämä	-3 006		-156 655		-2 889	
Sijoitus- ja rahoitustoiminta						
Tuotot	3 461		121 106		9 928	
Kulut	-904	2 557	-1 664	119 442	-3 400	6 528
Tilikauden ali/ylijäämä	-449		-37 212		3 640	

Tilintarkastuskertomus

Suomen Kuntaliitto ry:n jäsenille

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Suomen Kuntaliitto ry:n tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että yhdistyksen taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisäätaiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiimme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa. Olemme riippumattomia yhdistyksestä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsityksemme mukaan olemme hankineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen velvollisuudet

Hallitus vastaa tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisäätaiset vaatimukset. Hallitus vastaa myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka se katsoo tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus on tilinpäätöstä laatiessaan velvollinen arvioimaan yhdistyksen ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen

perustuen, paitsi jos yhdistys tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonamme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhdistyksen tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

– Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.

– Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä yhdistyksen tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomussamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhdistys tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.

– Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

– Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus vastaa muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen sisältyvän informaation. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea toimintakertomukseen sisältyvä informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko toimintakertomukseen sisältyvä informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomukseen sisältyvässä informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä hallituksen jäsenille tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 27. päivänä huhtikuuta 2017

KPMG OY AB

Heidi Vierros
KHT